

Ny kommune?

20
20

Fra 1.1.2020 opphører abonnementer i de «gamle» kommunene.

Ta kontakt med oss for gode tilbud på abonnement.

Tlf. 24 13 64 50, epost: abonnement@kommunal-rapport.no

BLIR TRYGGERE MED HARDTRENING

Intensiv trening med vektvester skaper tryggere og mer mobile eldre. Nå blir «Hoftesterk» et tilbud til alle hjemmeboende hofteopererte i Bergen. **SIDE 10**

POLITIKERSKOLEN: MØTER

3

Debatt, replikk, forslag, avstemming og vedtak. Politikken blir til i møter. Her får du de gode møterådene. **SIDE 6**

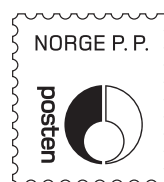
90.000 BOR PÅ KVIKKLEIRE

Per i dag er det registrert 2.385 kvikkleiresoner. I Nittedal er fortsatt over 60 innbyggere evakuert etter et kvikkleireras tidligere i høst. **SIDE 4**

Kommunal Rapport

Uavhengig av partier og organisasjoner • 33. årgang • kommunerapport.no

A-post Abonnement

Det nye ordfører-Norge

Ordførerkartet er rødgrønt

De rødgrønne partiene har fått **ÅTTE AV TI** ordførere, og Arbeiderpartiet er blitt det største ordførerpartiet. Om lag en tredel av ordførerne er helt nye. **SIDE 12-13**

Gunnar Wilhelmsen (Ap) er ny ordfører i Tromsø. FOTO: TROMSØ KOMMUNE

Mona Vauger (Ap) er ny ordfører i Hvaler. FOTO: TONE HOLMQUIST

Marlene Rendall Berg (Sp) er ny ordfører i Fauske. FOTO: TONE HOLMQUIST

Jan Olsen (SV) er ny ordfører i Nordkapp. FOTO: RICHARD NEERGAARD

KRONIKK Vi trenger dytt og veivisere forbi kattvideoene og dagsavisene

SIDE 16

ANNONSE

NASJONAL HELSEKONFERANSE FREMTIDENS HELSE- OG OMSORGSTJENESTE

Radisson Blu Plaza Hotel, Oslo
9. januar 2020

Helse- og omsorgsdepartementet

Påmelding via ks.no/kalender

Tallet

52

Utslippt av CO2 i Norge var i fjor på 52 millioner tonn. Det er en nedgang på 0,9 prosent fra året før, skriver NTB. Utslippt er det laveste siden 1995. Nedgangen tilsvarer en reduksjon på 450.000 tonn CO2-ekvivalenter ifølge tall fra SSB. Det største bidraget til nedgangen i 2018 ligger i andre kilder som inkluderer bruk av HFk-gasser, som blant annet brukes i klimaanlegg i biler og bygninger. Klimagassutslippene i 2018 var 1,1 prosent høyere enn i 1990, men 8,7 prosent lavere enn i toppåret 2007. Regjeringens klimamål for 2030 er å redusere de norske utslippene med 40 prosent.

6 rette?

- 1 Hun er leder for Rådet for et aldersvennlig samfunn nå, men hvor var Trude Drevland ordfører i perioden 2011-15?
- 2 Hvilke to kommuner heter Kinn kommune fra nyttår?
- 3 Hvem står bak styrevervregisteret?
- 4 Hva står forkortelsen lmdi for?
- 5 Kommunal Rapport skal igjen kåre Årets kommuneprofil. Hvem vant kåringen i fjor?
- 6 I hvilket fylke ligger Gamvik kommune?

6	I Finnmark
5	Oslo, Lan Marie Nguyen Berg
4	Byrådet for miljø og samferdsel i rektoratet
3	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
2	KS
1	Flora og Vågsøy
	Bergen

For 25 år siden

Kommunal Rapport

Spesialpedagogisk senter på Torshov i Oslo tilbyr gratis hjelp til hele det sentrale østlandet. Men kommunene bruker det ikke. - Mange flere barn og unge kan få et bedre spesialpedagogisk tilbud. Om verdenen burde skrike etter hjelp, men alt vi hører er små klynk. Når vi har kompetansesentre og tilbyr gratis hjelp, så under jeg meg over at ingen griper oss krampaktig, sier Jarl Johansen, leder for Torshov kompetansesenter i Oslo. Senteret på Torshov dekker alle kommuner i Østfold, Vestfold, Akershus og Oslo, og er ett av seks regionsentre i landet. Kompetansesentrene skal være faglige ressursentre for kommuner og fylker. Hovedhensikten er å hjelpe barn, unge og voksne med sammensatte lærevansker, såkalt multihandikap.

Kommunal Rapport, 4. november 1994

Aktuell

TORBJØRN KLUNGLAND (46)

- ◆ Nyvalgt ordfører i **Flekkefjord**.
- ◆ **Avløser** Jan Sigbjørnsen (H), som har vært ordfører siden 2011.
- ◆ Har tidligere jobbet 18 år som **offiser** i Forsvaret. Var fram til konstitueringen driftsingeniør i Marlink AS.
- ◆ Er samboer. Paret har til sammen fem barn.
- ◆ Utenom familie og politikk liker han å kjøre motorsykel og være på sjøen.

De fikk bare ni og ti av totalt 35 stemmer, men var de eneste kandidatene. Det førte til at Torbjørn Klungland (Frp) (t.v.) og Stian Birkeland (KrF) er Flekkefjords nye ordfører og varaordførere.

FOTO: SVEIN LØVLAND, AGDER FLEKKEFJORDS TIDENDE

Fikk politisk makt på timen

Torbjørn Klungland (Frp) vil gjøre spådommer om at han **IKKE VIL MESTRE** ordførerrollen til skamme ved å være jovial og inkluderende.

1 Du ble ordfører med ni av 35 stemmer. Hva skjedde?

- To representanter i posisjonen, som består av H, Sp, KrF, og V, stemte imot flertallet da bystyret skulle konstituere seg. Det førte til at sittende ordfører fra Høyre ikke fikk inn en partikollega i formannskapet, som ordføreren anså som en nøkkelperson. Ordføreren trakk seg, og posisjonen foreslo ikke noen andre kandidater. SV foreslo da meg. Jeg var den eneste kandidaten og ble valgt etter to avstemninger.

2 Forslaget kom fra SV. Det er litt spesielt?

- Ja, men jeg oppfatter SV som et parti i lokalpolitikken som har hjertet på rett plass. Vi kan være uenige i saker, men SV har et ban-

kende hjerte for kommunen. Vi er veldig flinke til å skille mellom sak og person.

3 Konstitueringen er blitt betegnet som en polsk riksdag. Hva synes du om det?

- Jeg synes det er en uting å gi en slik betegnelse. Jeg skal forsøke å opptre samlende og være en ordfører for alle partier og alle innbyggerne. Men ja, møtet var noe kaotisk. Sittende ordfører ga ordførerkjedet fra seg med én gang. Av alle ting hadde jeg en flanellskjorte på meg den dagen. Hadde jeg visst at jeg skulle få et ordførerkjede rundt halsen, ville jeg tatt på meg noe annet. Samtidig er den skjorta ganske symbolsk både for situasjonen og for meg. Jeg er ganske folkelig.

4 Hvordan blir det å lede med et så stort mindretall?

- Det er langt fra ideelt å sitte som ordfører uten et stort politisk flertall i ryggen. I begynnelsen får det bli å styre fra sak til sak. Jeg vil invitere til samarbeid så godt jeg kan, så får vi se hvor lang tid det tar før de 35 politikerne finner sammen. Alle er jo patrioter av Flekkefjord, uansett parti, og vil det beste for innbyggerne.

5 Hvordan skal du klare å samle bystyret?

Det er ikke så rart at noen har vært kritisk, jeg har forståelse for det - en ordfører fra Frp som blir valgt inn med ni stemmer. Jeg skal forsøke å dempe den frykten så godt jeg kan med å være åpen

og inkluderende på alt.

6 Du meldte deg inn i Frp i 2013. Hva fikk deg inn i politikken?

- Vi hadde en diskusjon om ytringsfrihet, eller munnkurv, i forbindelse med et nytt presse-reglement i kommunen. Jeg var opptatt av at det skulle være lett å oppnå kontakt med administrasjonen i Flekkefjord, og at de ansatte skulle ha mulighet til å fortelle hvordan det er å jobbe i kommunen. En rektor fikk kritikk for å uttale seg, og jeg syntes kritikken var på kanten.

BERIT ALMENDINGEN, 480 33 259
berit@kommunal-rapport.no

Ny rådmann

Ble tiltrukket av utvikling og innovasjon

Erling Kristiansen tiltar som rådmann i Jevnaker 1. januar 2020.

- ◆ **Født:** 1967
- ◆ **Lønn:** 1.250.000
- ◆ **Arbeidsavtale:** fast
- ◆ **Fallskjerm:** nei
- ◆ **Sivilstand:** gift
- ◆ **Utdanning:** Executive Master of management (BI), journalistikk (Høgskolen i Oslo), økonomi (Universitetet i Agder), krigsskole, befalsskole
- ◆ **Tidligere jobberfaring:** kommunalsjef og administrasjonssjef i Nittedal kommune. 26 år i Forsvaret, bHar i tillegg arbeidet som frilanser for flere lokalaviser og magasiner.
- ◆ **Bokommune:** Nittedal

Jevnaker er veldig spennende. Da stillingen ble lyst ut ble det brukt begreper som tiltrakk meg. Utvikling og innovasjon er sentrale temaer når kommunene skal tilpasse seg en tid preget av teknologi, så vel som utfordrende økonomi. Jeg opplever at politikere og ansatte i Jevnaker ser dette i sammenheng. Jevnaker har en fantastisk beliggenhet, med kvaliteter preget av fjell og fjord. «Fjordlandsby» som assosiasjon og strategisk styringsmål er svært treffende. Kommunen forvalter en helt spesiell kulturarv; Hadeland Glassverk og Kistefos er internasjonal industrihistorie, og like innovative den dag i dag. Wow.

Erling Kristiansen tar steget opp som rådmann i Jevnaker etter å ha vært kommunalsjef i Nittedal. FOTO: KRISTIAN WESTGÅRD/NITTEDAL KOMMUNE

KS KONSULENT

LEDERUTVIKLING

KS-Konsulent leverer lederutvikling som skreddersys sammen med kundene.

FORMÅLET:

- Forbedre hver enkelt leders eget lederskap
- Forbedre felles ledelsesprosesser underveis og etter at programmet er gjennomført.

Lederutvikling i KS – Konsulent kjennetegnes av veksling mellom kunnskapsbaserte innlegg og varierte refleksjons og læringsprosesser. Vi har god kjennskap til kommunene og fylkeskommunene og de utfordringer og muligheter ledere møter.

SKREDDERSYDDE LEDERUTVIKLINGSPROGRAMMER

Et lederutviklingsprogram bør ta utgangspunkt i ledernes utviklingsbehov og felles ledelsesprosesser som organisasjonen trenger å videreutvikle. Nedenfor finnes et utvalg av fokusområder som kan være aktuelle. Listen er ikke uttømmende.

- Helhetlig ledelse – guide til god ledelse
- Mestringsorientert ledelse – 10-FAKTOR
- Relasjonsledelse
- Oppgaveorientert ledelse – styring og struktur
- Endringsledelse
- Innovasjonsledelse - tjenestedesign
- Kompetanseledelse
- Læringsledelse
- Ledelse av organisasjonskultur
- Utvikling av den lærende organisasjon

LEDERVEILEDNING, INDIVIDUELT OG I GRUPPER

Ledere står daglig i situasjoner som utfordrer dem på ulike måter. Behovet for støtte og noen å reflektere sammen med kan være stort.

KS-K tilbyr individuell veiledning og coaching av ledere, i tillegg til ledelse av veiledningsgrupper/nettverk. Fokus i veiledningen er på læring og utvikling, personlig og i gruppen.

KONTAKT

HANNE KJENSLI
Seniorrådgiver
T 990 35 661
hanne.kjensli@ks.no

LINDA SVENDSRUD
Seniorrådgiver
T 959 49 294
linda.svendsrud@ks.no

INGJERD ASTAD
Seniorrådgiver
T 415 62 886
ingjerd.astad@ks.no

KS KONSULENT

Les mer på www.kskonsulent.no | Ta gjerne kontakt med oss | konsulent@ks.no

Krisehåndtering

LANGVARIG
Jeg fikk spørsmål om de måtte ta med julepynten. Svaret var ja

Hilde Thorkildsen (Ap), ordfører

Ordfører Hilde Thorkildsen (Ap) i Nittedal ansikt til ansikt med bekymrede innbyggere etter kvikkleireraset.

Krever svar etter kvikk

90.000 mennesker bor i dag på kvikkleire. I Nittedal har et kvikkleireras i høst allerede **KOSTET** kommunen millioner.

NITTEDAL

- Akkurat nå er vi mest opptatt av å sikre skredområdet og ta oss av de berørte, sier ordfører Hilde Thorkildsen (Ap) i Nittedal.

Hun står foran et trettitalls tilhørere i Kirkestua ved Nittedal kirke. Ingen liv gikk tapt i raset 16. september, men over 60 beboere er fortsatt evakuert fordi det er fare for flere ras.

Vil ha svar

I Kirkestua sitter de som ekspertene mener det ikke er nødvendig å evakuere. Mange er bekymret. Mange føler seg utrygge. Noen vil vite om raset kan ha blitt utløst som følge av tidligere

gravearbeider i området.

- Det er altfor tidlig å si noe om årsak. Arbeidet med å undersøke dette er satt i gang, men det vil ta tid å få svar på alle spørsmålene, sier Thorkildsen.

Dette bekreftes av representanter fra Norges Geotekniske Institutt (NGI), som også er til stede for å svare på spørsmål.

Thorkildsen forsikrer om at også kommunen ønsker svar på hva som kan ha utløst det 40 meter brede og 8 meter høye raset.

- Det er klart vi vil ha svar, sier hun.

Hentet julepynt

I Norge er det per i dag regis-

trert 2.385 kvikkleiresoner i til sammen 112 kommuner (se full oversikt på Kommunal Rapports nettsider). Rundt 90.000 mennesker bor innenfor disse sonene, viser tall fra Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE).

Raset i Nittedal er det siste i rekken av flere kvikkleireras i Norge. De mest kjente kvikkleirereskredene i nyere tid er Rissaskredet i 1978, Kattmarka i Nam-sos i 2009, Lyngen i 2010 og Byneset i Trondheim i 2011.

Skjer slike ras i områder med bebyggelse, er det stor fare for tap av menneskeliv og store materielle verdier.

Nittedal-ordføreren er glad for at ingen mennesker eller hus ble tatt. De evakuerte er i dag innlosjert i leieboliger eller på hotell. To ganger har de fått tillatelse til å hente ut eiendeler fra hjemmene. Dette skjer under streng overvåking.

- Jeg fikk spørsmål om de måtte ta med julepynten. Svaret var ja, jula må dessverre tilbringes et annet sted i år, sier Thorkildsen.

Kommunen antar at det kan ta opp til seks måneder før beboerne kan flytte tilbake. Flere evakuerte bedrifter frykter store, økonomiske tap.

- Hvordan har reaksjonen fra innbyggerne vært?

- Jeg opplever dem som spørrende, fortvilet og bekymret. Det har vært lite sinne og aggresjon.

Koster millioner

Ifølge Thorkildsen har ringvirkningene fra kvikkleireskredet vært enorme. Raset ødela høyspentledninger og vann- og avløpsledninger.

Det har ført til at et idrettsanlegg som ligger utenfor selve evakueringssonen, er stengt fordi avløpet fra anlegget går rett ut i Nitelva. En skole med 500 elever i samme område holdes imidlertid åpen.

- Vi har rett og slett ikke noe annet alternativ, men vi prøver å

FOTO: ELIN SVENDSEN

kvikkleireras

begrense utslippene, sier Thorkildsen.

De første dagene etter raset delte kommunen ut totalt 245.000 liter vann til berørte innbyggere. Det tok i overkant av en uke før vannet ble friskmeldt.

Raset er blitt en dyr affære for kommunen. Kostnadene de fire første ukene er på cirka 3,5 millioner kroner. I hovedsak er kostnadene knyttet til geotekniske undersøkelser, evakuering og sikring av området.

Samlet anslås kostnadene til evakuering og sikring å kunne beløpe seg til rundt 8 millioner kroner i år.

Hva det vil koste å gjenoppbygge rasområdet er fortsatt usikkert, men et foreløpig anslag tyder på at dette kan komme på mellom 5-10 millioner kroner.

- Vi har søkt Fylkesmannen om skjønnsmidler. Det vil også

bli en forsikringssak, sier Thorkildsen.

Krisestab

Selv om det nesten er umulig å være godt nok forberedt på ras og andre naturkatastrofer, er Nittedal-ordføreren glad for én ting:

- Jeg er glad at vi har øvd masse på nettopp denne type hendelser. Vi har utarbeidet egen ROS-analyse for kvikkleireskred og har øvelser tre-fire ganger i året. Øvelser og gode planer er uvurderlig når kriser oppstår, sier Thorkildsen.

Ifølge Thorkildsen tok det under en time for kommunen å sette krisestab da raset gikk.

- Vi er fortsatt i krisestab, sier Thorkildsen.

ELIN SVENDSEN, 917 34 715
elin@kommunal-rapport.no

Over 60 beboere er fortsatt evakuert etter kvikkleireraset i Nittedal 16. september. Nittedal er én av totalt 112 kommuner med registrerte kvikkleiresoner.

FOTO: NITTEDAL KOMMUNE/KRISTIAN WESTGÅRD

NVE: Trygt å bo og bygge på kvikkleire

Klimaendringer har liten direkte effekt på risiko for kvikkleireskred, ifølge NVE. Kommuner oppfordres likevel til å følge med.

Å bo og bygge på kvikkleire er ikke farlig i seg selv.

- Det er stort sett helt trygt å bo på kvikkleire. Kvikkleire er i utgangspunktet like fast som annen leire. Det er først når den blir overbelastet at den kollapser og blir mer eller mindre flytende, sier Toril Wiig, senioringeniør i geoteknikk ved skred- og vassdragsavdelingen i NVE.

Må dokumentere sikkerhet

Planlegges det bygging på kvikkleire, er det nødvendig å dokumentere at det er tilstrekkelig sikkert. Det går også an å gjøre sikringstiltak for å sørge for tilstrekkelig sikkerhet.

Kravene til sikker byggegrunn er gitt i plan- og bygningsloven, mens akseptabelt sikkerhetsnivå er gitt i byggt teknisk forskrift, Tek 17, med tilhørende veiledning.

NVE har også gitt ut en veileder (NVE 7/2014) for hvordan vurdere sikkerhet mot kvikkleireskred ved arealplanlegging og utbygging i områder med kvikkleire og andre jordarter med sprøbruddegenskaper.

- Hva må kommuner gjøre dersom de planlegger bygging på kvikkleire?

- Kommunene som planmyndighet, må sørge for at alle arealplaner og byggesaker er tilstrekkelig opplyst før det kan fattes vedtak eller gis byggetillatelse. Med tanke på utredning av fare for kvikkleireskred, vil det i prinsippet si at de må se til at det foreligger utredninger og kvalitets-sikring av utredninger. Disse skal

dokumentere at sikkerhetskravene er ivarettatt, sier Wiig.

Må bruke fagkyndige

Utredningene må være utført av fagkyndig geoteknisk foretak med erfaring fra slike oppdrag, og bør følge gjeldende NVE-veileder 7/2014, ifølge Wiig.

- Hva må til for at bygging i kvikkleireområder blir stoppet?

- Dersom det ikke kan dokumenteres tilstrekkelig sikkerhet, kan ikke byggetiltak gjennomføres, sier Wiig.

- Hva kan kommunene gjøre for å forebygge kvikkleireskred?

- De må sørge for at alle arealplaner og byggesaker i aktsomhetsområder utredes med tanke på sikkerhet for kvikkleireskred. Aktsomhetsområdene bør legges inn på kommuneplanene med tilhørende bestemmelser om krav til utredning.

Wiig oppfordrer kommuner til å føre tilsyn med kjente kvikkleireområder hvor erosjon i bekker og vassdrag kan påvirke sikkerheten.

- Søk råd

Wiig anbefaler kommuner om å søke råd hos NVE ved behov.

- Kommunen bør også påse at det gjøres tilstrekkelig utredninger for tiltak som innebærer store masserflyttinger, ikke bare for byggetiltak.

- Må kommunene ta noen ekstra forholdsregler med tanke på klimaendringer?

- Klimaendringene har liten direkte effekt på risiko for kvikkleireskred. Men i kvikkleireområder hvor erosjon kan initiere større områdeskred, er det grunn til å følge med på hva økt vannføring kan medføre, sier Wiig.

KVIKKLEIRE

- ♦ Kvikkleire finnes i marine avsetninger under marin grense. Marin grense representerer det høyeste terrengnivå som tidligere lå under havnivå, og hvor løsmasser ble avsatt i et saltvannsmiljø.
- ♦ Kvikkleire er marin leire som senere har fått vasket ut saltet i porevannet sitt.
- ♦ Kvikkleire er i utgangspunktet like fast som annen leire. Det er først når den blir overbelastet at den «kollapser» og blir mer eller

mindre flytende. Resultatet blir et kvikkleireskred.

♦ Det er to hovedårsaker til at kvikkleire blir overbelastet og kvikkleireskred utløses:

- ♦ 1. Naturlige årsaker som graving fra bekker og elver
- ♦ 2. Menneskelige tiltak som utgravinger i bunn av skråninger, utfyllinger på topp av skråninger og andre terrengbelastninger som kan forverre stabiliteten.

Kilde: NVE

TURISME

Friluftsliv ved kysten

DNT har startet en større satsing på friluftsliv ved kysten. En hemmelig giver bidro med 1,5 millioner kroner til å bygge fem turisthytter helt i sjøkanten, melder NRK.

Etter en idé fra tidligere ordfører i Sveio kommune, Jorunn Skåden, skal det nå bygges fem DNT-hytter ved Ryvarden i Sveio i Hordaland. Hyttene skal ha panoramavinduer med utsikt rett ut mot havet.

Prosjektet er ett av tre prosjekter turistforeningen i Haugesund har satt i gang for å øke tilgjengeligheten av friluftslivet ved kysten. Også nasjonalt satser DNT mer på kystfriluftslivet. Satsingen har ført til en dobling av antall medlemmer og frivillige på få år.

INNBYGGERTALL

Får prøvebo bygda

Lavt elevtall i barneskolen og trussel om at skolen kunne bli nedlagt, fikk utviklingslaget i Kolset krets i Bremanger til å tenke nytt. De la bygda ut på Finn.no, og fikk napp fra flere som vil prøvebo.

- Vi har fått veldig god respons. Det har kommet 20 tilbakemeldinger. Av disse er det tre familier som har vært på besøk i sommer, sier Åse Leirgulen som sitter i styret i utviklingslaget.

Nå er det to familier som skal prøvebo bygda. Kolset krets har 250 innbyggere, så to nye barnefamilier betyr mye.

ØKONOMI

600 milliarder i skatt

Lønnstakere, personlige næringsdrivende, pensjonister og selskaper betalte 600 milliarder kroner i skatter og avgifter i 2018. Selskaper betaler 85 milliarder og lønnstakere, næringsdrivende og pensjonister betaler 514 milliarder, ifølge Skatteetaten.

4,2 millioner personer har betalt skatt i 2018. For dem som fikk skatt til gode var snittbeløpet 12 800 kroner, mens snittbeløpet for dem som fikk restskatt var 32 000 kroner.

OPPVEKST

Mer hjelp i skole og barnehage

Utdanningsdirektoratet har på oppdrag fra Kunnskapsdepartementet delt ut tre millioner kroner til fem kommuner som ønsker å prøve ut mer inkluderende og bedre tilpasset hjelp i skoler og barnehager.

- Dagens system er ikke godt nok. Vi trenger en praksisendring i måten vi organiserer og tilbyr spesialundervisning på - og hvordan vi får til god tidlig innsats i skole og barnehage, sier kunnskaps- og integreringsminister Jan Tore Sanner (H) i en pressemelding.

Hjelpen kan komme som en forsterkning av det vanlige skole- eller barnehagetilbudet, eller som spesialpedagogiske tiltak.

Det skal også forskes på effektene av pilotprosjektene,

POLITIKERSKOLEN 3

Dette må du vite om møte-offentlighet

Alle møter i folkevalgte organer skal **annonseres på forhånd**. Innkallingen er som hovedregel **offentlig**. Innkallingen skal inneholde en **saksliste**. Møtene skal som hovedregel være åpne **for alle**.

Dette er unntakene:

- ♦ Dørene **skal** lukkes ved behandling av personalsaker eller når det foreligger **lovbestemt taushetsplikt**.
- ♦ Dørene **kan** lukkes av hensyn til **personvern** eller tunge offentlige interesser.

Før møtet lukkes, må organet gjøre **egget vedtak** om dette. Vedtaket og lovhjemmel for lukking må framgå av møteboka.

Saksframlegg (med vedlegg) til folkevalgt organ er offentlige. Eventuelle taushetsbelagte opplysninger etter forvaltningslovens § 13 skal sladdes.

Saksbehandlingsreglene for møter i politiske organer er beskrevet i **kommunelovens kapittel 6**.

Hva er et møte etter kommuneloven?

- ♦ Møte i kommunestyre, formannskap og andre folkevalgte og kommunale organer opprettet etter kommuneloven.
- ♦ Også andre sammenkomster der folkevalgte deltar, kan falle inn under kommuneloven. Det avgjørende er hvem som deltar, hva som er tema og hvilke spørsmål de folkevalgte drøfter, skriver Kommunaldepartementet (KMD) i en tolkningsuttalelse 7. juli 2015.
- ♦ KMD viser til Sivilombudsmannens uttalelse i sak 1667/2008: «En sammenkomst i et folkevalgt organ vil være et møte når det er fastsatt på forhånd at medlemmene av organet skal tre sammen som folkevalgt organ for å forhandle, drøfte, treffe vedtak eller på annen måte behandle saker og spørsmål som det etter lov eller forskrift har som oppgave å behandle.»
- ♦ KMD slår fast at et formøte om økonomi og budsjett før ordinært kommunestyremøte i Tysfjord var et møte etter kommuneloven, selv om eksterne deltok og ordfører ikke ledet møtet.
- ♦ Gruppemøter i det enkelte parti og forhandlingsmøter mellom representanter for ulike partigrupper faller utenfor kommuneloven.
- ♦ Møter der representanter for alle partier deltar, befinner seg i en gråsone. Jussprofessor Jan Fridthjof Bernt trekker et skille mellom politiske forhandlinger – som faller utenfor loven – og møter som inngår i kommunens saksbehandling.

Velkommen til Kommunal Rapports politikerskole!

Uunnværlig for helt nye lokalpolitikere, nyttig også for dem med litt erfaring. Den går over fire uker, i papir og på nett. Temaene er:

- 1 Økonomi
- 2 Roller
- 3 Møter
- 4 Medier

TRE MØTE-TIPS!

1 Kommunene bør kunne overføre lyd eller bilde eller begge deler fra kommunestyret og formannskapet til nettet. Det bør også være plass til publikum i salen. I saker der man vet at publikumsinteressen er stor, er det god service å forklare litt om saken før behandling. Si navn og parti på dem som snakker. Dette er et offentlig møte, ikke en intern diskusjonsklubb.

2 Det er lurt å servere kaffe og litt å bite i. Ingen bør ta viktige avgjørelser med lavt blodsukker. Kommer folk rett fra jobb, bør man vurdere en enkel middag.

3 Hvis kommunen har mange bygder, tettsteder eller øyer, kan det være en idé å møtes på ulike steder.

– Det er viktig med samspill med salen for å skape trygghet og forutsigbarhet, mener Anita Ihle Steen som har vært ordfører i Ringsaker siden 2007.

– Du går ikke barbeint på talerstolen

Det skal være hyggelig på kommunestyremøtet, men det er et formelt møte hvor viktige vedtak fattes. Ordfører Anita Ihle Steen i Ringsaker er nøye med **RAMMENE** for møtet.

– Ja, jeg har sendt hjem folk, og bedt dem skifte. Du kan ikke ha veldig utringet singlet eller shorts i kommunestyresalen. Og du går ikke barbeint på talerstolen, sier Steen.

Hun har siden 2007 vært ordfører i Ringsaker, en kommune der Ap står sterkt. Ved dette valget fikk de 45 prosent av stemmene.

Selv tar ordføreren på seg pene klær når hun skal lede kommunestyremøtene.

– Du trenger ikke pynte deg, men pene hverdagsklær er greit. Vi blir filmet på kommune-TV, og må huske på at vi er kommunens ansikt utad, påpeker hun.

Hun synes møtene skal ha en formell setting, men en uformell tone.

– T-skjorter med budskap tillater jeg heller ikke. Da ber jeg folk ta på seg en skjorte utenpå T-skjorta. Det du ønsker å formidle, tar du fra talerstolen.

Men det viktigste, synes Steen, er at alt går lovlig for seg, og at det fattes gode vedtak.

Ønsker forutsigbarhet

Den viktigste forberedelsen for Steen som møteleder, er at hun kan sakene godt.

– Vi har et system for gjennomføring som alle er kjent med, og har vært med og vedta, sier hun.

Tidsbruken følger hun godt med på. Hittil har det ikke vært begrenset tallet annet enn på budsjettmøter, men nå blir det innført på alle møter fordi noen har ønsket det.

Kommunestyremøtene flyttes fra kveldstid til dagtid av hensyn til småbarnsforeldrene. Og når klokka nærmer seg 15.30, er ordføreren ekstra streng med tiden.

– Jeg har en fast mal. Jeg sier velkommen, leser opp navnene, sier saksnummer på sakene, og peker ut hvor forslag til vedtak står. Avstemningen er lik hver gang. Den som er enig med innstillingen, holder seg i ro, de andre rekker hånden i været, sier hun.

Avstemningene må være forutsigbare, mener hun.

– Hvis det er to forslag, så spør du

salen om du kan sette dem opp mot hverandre. Sier de ja, er det greit, men det kan være noen som vil stemme imot begge. Da må det stemmes over ett av gangen. Er det flere forslag, tas det mest radikale først, forklarer Steen.

Dukker det opp nye ting, kan man ta gruppemøter.

– Det er viktig med samspill med salen for å skape trygghet og forutsigbarhet, påpeker Steen.

Spørsmål og mobilbruk

Saker der fagpersoner i kommunen skal være til stede, tar Steen først i møtet, så de kan gå når de er ferdig. Spørsmål og interpellasjoner tas til slutt i Ringsaker. I andre kommuner startes møtet med disse postene.

– Jeg gjør det slik, så vi får fattet de vedtakene vi skal. Det er lettere å knipe inn tiden på interpellasjoner og spørsmål, og det er mindre farlig om vi ikke får tid til dem, mener hun.

Mobilbruk i møtet må man også bli enige om. Steen godtar litt tvitring,

MØTER

Gi tydelig stemmetegn og det stemmes. Ringsaker kommunestyre stemmer, og stemmene telles.

ARKIVFOTO: MAGNUS K. BJØRKE

men synes ikke folk skal se fotballkamp under møtet.

Striking er greit, om ingen blir forstyrret av det. Baby på møtet har de også hatt.

- Litt liv og røre må vi tåle, mener hun.

- Meld fra i tide!

Steen har flere råd til møtedeltakerne. Ett av dem handler om forfall.

- Forfall må meldes så tidlig som mulig. Klokka 23 kvelden før møtet er det vanskelig å finne vikar, og vikaren får ikke forberedt seg.

- Skal du ha permisjon i løpet av møtet, gå mellom sakene og ikke midt i møtet. Altså: Følg sakskartet og ikke klokka.

Hun minner også om at dersom man går midt i møtet og ikke har sørget for vikar, så gir man ordføreren dobbeltstemme.

Ellers synes hun nyvalgte bør komme seg på talerstolen denne høsten.

- Du er jo valgt inn fordi du er engasjert, så kom deg opp og si det du me-

ner. Det første innlegget behøver ikke være langt - bare marker din mening i en bestemt sak, er rådet fra ordføreren.

Hun synes også det er lurt med en mentorordning. De erfarne hjelper de nye, gjerne innen hver partigruppe. De nye bør ha noen de kan spørre.

Et annet råd som er viktig for stemningen i kommunestyret, er å munge seg med folk fra andre partigrupper.

- I pausene bør man snakke med alle, og hos oss har vi ikke partibord når vi drikker kaffe og spiser. Det er viktig å skille sak og person, og se de andre som kolleger, sier hun.

Steens råd til nye ordførere er å skrive ned alt de skal gjøre.

- Det gjorde jeg i begynnelsen. Alle skrittene jeg skulle ta gjennom hele møtet, hadde jeg på et ark, og så fulgte jeg det.

Det verste som kan skje i løpet av et møte, er at det blir tull med avstemningen, mener Steen.

- Jeg har måttet ta avstemninger om igjen. Det kan skje når det er mange

forslag. Vi er fire som teller, men noen ganger stemmer det ikke. Da tar vi det én gang til, så det blir riktig.

- Ingen skam å være inhabil

- Dette med habilitet er viktig å forstå. Det er ikke ulovlig å være inhabil. Det er heller ikke noe å være skamfull over, som jeg ser noen er. Stort sett er du inhabil fordi du lever et vanlig liv som samfunnsengasjert menneske. Men det er viktig å håndtere det riktig, påpeker hun.

Det begynner med behandlingen i partigruppa. Du er inhabil der også.

- Mange vil si at det er de som kan mest om saken. Da svarer jeg: Ja, men du skal likevel ut.

Ellers synes den erfarne ordføreren at hun får god bruk for sin fortid som barnehagelærer når hun skal håndtere kommunestyret.

- Kom deg inn når møtet begynner, rydd opp etter deg! Sånt må jeg minne om hele tiden, ler hun.

TONE HOLMQUIST, 930 20 261
tone@kommunal-rapport.no

HABILITET Det er ikke ulovlig å være inhabil. Det er heller ikke noe å være skamfull over

Anita Ihle Steen,
ordfører i
Ringsaker

1 Hva er det viktigste for at et politisk møte skal være vellykket?

2 Hva er ditt råd til ferske kommunestyremedlemmer?

3 Hva er det verste som har skjedd på et kommunestyre- eller formannskapsmøte du har vært med på?

Einar Busterud (By- og bygdelista), Hamar

1 Det viktigste med et politisk møte er at det skal utløse handling, endre holdning eller gi økt kunnskap. Den store forskjellen på lokale og andre politikere, er kanskje at lokalpolitikere er mest fokusert på å endre forholdene til det bedre for innbyggerne.

2 Politikk har ingen fasit, alle saker har minst to sider, og det er ikke alltid de som roper høyest, som har mest rett.

3 Jeg har ikke hatt de store traumatiske opplevelsene på enkeltmøter. Men vi hadde så dårlig politisk klima i formannskapet på Hamar tidlig på 2000-tallet at vi måtte hyre inn en slags ekstern krisepsykiater. Det opplevde jeg som ganske pinlig i en forsamling som skulle treffe beslutninger på innbyggernes vegne.

Jon-Ivar Nygård (Ap), Fredrikstad

1 Møtet må være strukturert, men samtidig inkluderende, i den forstand at alle synspunkter kommer fram. Viktigst er selvsagt at det fattes vedtak og dermed tas politiske avgjørelser som gir administrasjonen tydelige styringssignaler.

2 Lytt og lær, men vær modig og kast deg ut i det!

3 At noen har brutt reglementets punkt om høvelig tale, det vil si at man har krenket andre med ord i debatten.

Ida Stuberg (Sp), Inderøy

1 Alle møtedeltakere må ha fått tilsendt sakspapirene i god nok tid, og de må ha satt seg inn i sakene. Som møteleder er det sentralt å overholde formaliteter, og samtidig ha en passe ledig tone, slik at det ikke blir stivt og representantene synes det er skummelt å ta ordet. God tidsbruk er viktig, slik at alle får komme til orde - uten at det blir stress.

2 Ingen vet eller kan alt, og husk at alle har vært nye. Det er kjekt å rådføre seg litt med andre som har vært med en stund. Still spørsmål! Ingen spørsmål er dumme, og forkortelser og begreper enkelte bruker i den kommunale hverdagen, trenger ikke være selvforklarende. Et konkret råd som jeg selv fikk da jeg var ny, var å orientere meg i kommunens planverk. Der legges hovedlinjer for styring av kommunen.

3 Det er ikke noe opplagt som slår meg som verste opplevelse.

Betaler ekstra for sammenslåing

Mens Finnøy og Stavanger forsøker å **TØMME** sine selvkostfond, må innbyggerne i Rennesøy betale en stor ekstra-regning for sammenslåingen av tre kommunene.

Fra årsskiftet innføres ett felles gebyrregulativ for vann, avløp, renovasjon, byggesaksbehandling og andre selvkosttjenester i hele nye Stavanger.

- Vi harmoniserer gebyrene, slik at boliger med samme areal og vannforbruk skal betale samme gebyr i hele den nye kommunen, sier vann- og avløpsseksjonssjef Jarle Furre i Stavanger kommune.

Nytt gebyrregulativ skal behandles som en del av nye Stavangers handlings- og økonomiplan i desember. Blir administrasjonens forslag vedtatt, vil folk i Finnøy og Rennesøy få lavere vann- og avløpsgebyrer enn før, mens de går opp i Stavanger.

Fikk en tredje faktura

Forutsetningen for å harmonisere gebyrene, er at de tre kommunene bidrar med relativt sett like mye inn i den nye kommunens selvkostregnskap. Etter selvkostreglene kan ikke innbyggerne i én kommune subsidiere innbyggerne i en annen.

Derfor har Stavanger og Finnøy i år forsøkt å tømme sine selvkostfond. Ved utgangen av 2018 utgjorde de til sammen 47,8 millioner kroner i Stavanger og 4,1 millioner kroner i Finnøy, ifølge tall publisert i Kostra. Det tilsvarer 359 kroner per innbygger i Stavanger og 1.080 kroner per innbygger i Finnøy.

Rennesøy hadde derimot et underskudd i selvkostregnskaperne for vann og avløp på 6,6 millioner kroner - eller 1.360 kroner per innbygger. For å dekke inn dette, er gebyrene i år økt med 50 prosent. I tillegg har innbyggerne måtte betale tre ganger i stedet for to for å komme å jour med de to andre kommunene, som fakturerer forskuddsvis.

- Ikke populært

- Målet er at alle de tre kommunenes selvkostfond skal komme så nær null som mulig. Men jeg tror ikke vi kommer helt i mål. Selvkostregnskap er komplisert, og det er heller ikke alt som kan måles i kroner og øre. Også kvaliteten på anleggene og etterslepet på vedlikehold, varierer, påpeker vann- og avløpsseksjonssjefen.

Ifølge ham vil Stavangers selvkostfond fortsatt være i pluss når kommunene slås sammen 1. januar.

- Rådmannen har vurdert å tilbakeføre oppbygde selvkostfond til brukerne, ved å fakturere et lavere beløp i høst. Men Stavanger står overfor store investeringer, og selvkostfondene forventes å bli brukt de nærmeste årene. Rådmannen tilrår derfor at selvkostfondene i denne sektoren vi-

Innbyggerne i Rennesøy har fått en stor ekstraregning for vann og avløp før sammenslåingen med Stavanger og Finnøy. - Det har ikke vært populært, sier avtroppende Rennesøy-ordfører Dagny Sunnanå Hausken (Sp), som blir varaordfører i nye Stavanger.

FOTO: SIGNE CHRISTINE URDAL

SELVKOST NYE STAVANGER

	Vann	Avløp	Renovasjon
Rennesøy	-2.878	-2.238	-1.518
Finnøy	2.745	1.495	-120
Stavanger	17.384	15.897	9.034

Selvkostregnskap per 31.12. 2018 (beløp i 1.000 kroner)

Kilde: Statistisk sentralbyrå/Kostra

dereføres i nye Stavanger, forteller Furre.

I Rennesøy har avtroppende ordfører Dagny Sunnanå Hausken (Sp) fått mange reaksjoner fra innbyggerne på årets ekstraordinære vann- og avløpsgebyrer.

- Det har ikke vært populært. Det er veldig synd at det skulle bli sånn. Vi har hatt veldig lave gebyrer over lang tid og måtte øke dem for å gå i null ved årsskiftet. Det er ikke så mange andre måter å gjøre det på, sier hun.

Motsatt i nye Sandnes

Nye Sandnes har en annen strategi. Her vil Forsand og «gamle» Sandnes ha ulike vann- og avløpsgebyrer i 2020.

- Innbyggerne i Forsand skal ikke bli straffet for at Sandnes har negativt fond på vann, sier kommunaldirektør for byutvikling og teknisk Leif Aarthun Ims i Sandnes.

Sandnes hadde i 2018 et underskudd på 10,5 millioner kroner i selvkostregnskapet for

vann. Dette vil først bli dekket inn etter 2020, ifølge Ims.

- 5 millioner kroner tilsvarer 63 kroner per innbygger i nye Sandnes. Så om det skulle stå igjen et negativt fond etter 2020, vil ikke dette være av betydning for innbyggerne i Forsand, mener han.

Kommunene må avtale felles avgiftssatser «ved sammenslåingen», skrev Kommunaldepartementet i et brev til Norges Kommunerevisorforbund (NKRF) i 2016.

«Generelt kan kommunen differensiere avgiftsnivået ut fra innbyggernes bruk av tjenestene, men ikke ut fra geografi», fastslås det i brevet, som er gjengitt i NKRFs veileder om sammenslåinger.

Ett års frist

De nye kommunene har frist til 1. januar 2021 med vedta nye lokale forskrifter, for eksempel om betalingssatser og gebyrer. Inntil de har gjort det, videreføres de gamle, forklarer Kommunal- og

HVA ER SELVKOST

- ◆ Noen kommunale tjenester finansieres gjennom **gebyrer fra innbyggerne**.
- ◆ Dette gjelder vann og avløp, renovasjon, plan- og byggesaksbehandling, kart og oppmåling og noen andre **tekniske tjenester**.
- ◆ Gebyrene fra innbyggerne kan i sum **ikke overstige** hva det koster å levere tjenesten.

NYE STAVANGER

- ◆ Dagens kommuner: **Stavanger, Rennesøy og Finnøy**
- ◆ Innbyggere: **ca. 141.000** (133.000+ 4.850+3.200)
- ◆ Medlemmer i kommunestyret: **67**
- ◆ Ordfører: **Kari Nessa Nordtun (Ap)**
- ◆ Prosjektordfører: **Per Kristian Vareide**

moderniseringsdepartementet nå i en e-post til Kommunal Rapport.

MARTE DANBOLT, 416 58 639
marte@kommunal-rapport.no

Ny kommune

2020

- ◆ Fra 2020 skal 109 kommuner slå seg sammen til 43 nye,
- ◆ og 13 fylkeskommuner skal bli til seks.
- ◆ Kommunal Rapport vil følge sammenslåingene tett på nett og papir gjennom 2019.
- ◆ I serien «Ny kommune 2020» er målet at vi i løpet av året skal presentere større og mindre saker fra alle de nye kommunene.
- ◆ Tips oss gjerne om hendelser, løsninger og vedtak som kan være nyttige også for andre: **redaksjon@kommunal-rapport.no**.

Ett av jordrasene gikk mellom husene i Vassenden i Jølster kommune.

FOTO: AUDUN BRAASTAD, NTB SCANPIX

KLIMA OG MILJØ

Nesten 30 millioner til Jølster

Jølster ble særskilt hardt rammet av styrtregn og uvær i juli. Det førte til mange jordskred, flom, stengte veier og evakuering av innbyggere og tilreisende.

- Jølster ble spesielt hardt rammet, og nå sørger vi for at kommunen ikke blir sittende alene med regningen, sier kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland i en uttalelse på departementets hjemmeside.

Departementet gir kommunen 29,6 millioner kroner i kompensasjon for utgifter til håndtering av den akutte krisesituasjonen, opprydding og utbedring av skader på den kommunale infrastrukturen.

RØROS

Anker oppsigelsessak til Høyesterett

Røros anker dommen hvor kommunen ble dømt til å betale over 500.000 kroner til en ansatt etter usaklig oppsigelse til Høyesterett, skriver Fjell-Ljom.

Rådmann Kjersti Forbord Jensås opplyser til avisa at KS gir kommunen partshjelp på grunn av den prinsipielle betydningen dommen har for kommunesektoren.

Kommunen ble først frikjent i tingretten, men tapte altså i lagmannsretten og ble dømt til å betale drøyt 105.000 kroner i erstatning og 428.000 kroner i sakskostnader.

Høyesteretts ankeutvalg har ennå ikke tatt stilling til om saken kommer opp for Høyesterett.

GJESDAL

Mål: Ingen ansatte på deltid

Rådmann Knut Underbakke i Gjesdal har et mål om at ingen ansatte i kommunen skal jobbe deltid. I dag har kommunen 1.000 ansatte og 755 årsverk. Arbeidet med å få flere til å jobbe heltid startet i 2014, skriver Gjesdalbuen.

- Som den første kommunen i landet, skal Gjesdal ha like mange årsverk som ansatte. Det er et hårete mål. Vi jobber hver eneste dag for å få ansatte i hele stillinger, sier Underbakke til avisa.

Målet ble lansert da lokalpolitikkerne nylig var samlet til folkevalgtopplæring. Rådmannens hovedargument er at dette skal gi bedre tjenester til innbyggerne.

Ny kommune?

Norges største hæl
Striden står om penger når regionreformens største oppgave skal overføres fra stat til fylke. Fra 2020 overtar fylkene hele ansvaret for **FYLKESVEIENE**.

PENGER, og må kjøpe
ster for å komme i mål, s
Ørjan Higrav i nye Hamarøy
rådmann og IKT-løsning

55 innbyggere sk
Sp-ordfører i Re, Thorvald Hillestad, har **GOD ERFARING** med å slå sammen kommuner. Men han er fortatt på talfot

NYE HAMARØY
■ Hamarøy og halve
Tysfjord
■ Innbyggere: 2800
■ Kommunesenter: Orre
i Hamarøy

Fra 1.1.2020 opphører abonnementer i de «gamle» kommunene.

Ta kontakt med oss for gode tilbud på abonnement.

Tlf. 24 13 64 50, epost: abonnement@kommunal-rapport.no

De ferske ordførerne

Om lag en tredel av de nyvalgte ordførerne er helt nye i vervet. Møt noen av dem i denne serien utover høsten.

Isak Veierud Busch (Ap), Røros

♦ 31 år, gift, ett barn. Utdannet adjunkt, videreutdanning i økonomi og ledelse. Jobber som assisterende rektor. Har sittet fire år i kommunestyre og formannskap.

1 Hvorfor vil du bli ordfører?

- Da jeg begynte med politikk, så jeg ganske tidlig at tiden min rett og slett ikke strakk til. Hvis jeg skulle få til å gjøre alt jeg mente var riktig og viktig for kommunen, måtte jeg ha mer tid, og i min kommune er det kun ordfører som er heltidspolitiker.

2 Hva vil du gjøre for å lykkes best mulig i vervet?

-Jeg skal være en aktiv ordfører som skal være ute blant folk. Jeg vil være ydmyk og lyttende. Jeg har en filosofi om at en god idé er en god idé uansett hvor den kommer fra. Hvis man er flink og virkelig lytter til det andre har å si, blir man ofte mye klokere.

3 Hva gleder du deg mest til?

- Til å komme i gang!

4 Hva er du mest spent på?

Jeg er spent på hvordan jeg som såpass ung ordfører blir mottatt. Jeg har allerede fått noen skjeve kommentarer som går på alder. Jeg blir den yngste i Røros-historien, og merkelig nok er det min far som er nestemann på lista. Han var 35 år da han ble valgt som ordfører for 40 år siden.

Anita Ravlo Sand (Sp), Levanger

♦ 51 år, jurist, gift, tre barn. Jobber som politiadvokat. Har sittet én periode i kommunestyret, medlem av formannskapet.

1 Hvorfor vil du bli ordfører?

- Fordi det er som ordfører en har størst mulighet til å påvirke utviklingen av samfunnet.

2 Hva vil du gjøre for å lykkes best mulig i vervet?

- Gjøre meg kjent med kommunens enheter og ansatte, samt næringslivet. Være åpen for innspill og samhandle på tvers av politiske skillelinjer.

3 Hva gleder du deg mest til?

- Kontakten med innbyggerne og å bli godt kjent med hele kommunen.

4 Hva er du mest spent på?

- Dette er en jobb som krever sitt både på dag- og kveldstid og helg. Jeg er litt spent på arbeidsmengden.

5 Hva er den største politiske utfordringen i din kommune?

- Vi har utfordringer med økonomien, og det må nødvendigvis medføre politiske prioriteringer som berører mange av innbyggerne.

6 Hva er ditt viktigste valg-løfte, og hvordan skal du oppfylle det?

- Bortsett fra løftet om å jobbe for en styrking av økonomi-

5 Hva er den største politiske utfordringen i din kommune?

- Vi har en veldig skjev alderssammensetning i befolkningen. Vi blir stadig flere eldre og færre barn og unge.

6 Hvem vil du helst skal flytte til kommunen din og hvorfor?

- Vi trenger flere unger, flere kloke hoder og nye tanker og ideer som man gjerne får gjennom tilflytting.

7 Hva liker du å gjøre i fritiden?

- Jeg er svært glad i å reise, gjerne i Europa. Da oppsøker jeg gjerne steder av viktig historisk betydning. Familietid er selvsagt også veldig viktig. De siste årene har jeg fått en stadig større og sterkere interesse for jakt. Jeg har også akkurat overtatt et småbruk, og å være hobbybonde krever også sitt.

8 Fortell noe om deg selv som ikke alle vet!

- Jeg har behov for å se havet minst én gang i måneden. Hvis jeg hadde vært gud for en dag, skulle jeg skapt en fjordarm som gikk opp til Røros. Det er det eneste vi mangler.

en, så er forebyggende arbeid blant barn og unge viktig. Det innebærer et behov for å styrke skolehelsetjenesten, særlig med fokus på psykisk helse. Videre er jeg opptatt av stedsutvikling av sentrum og bygdene rundt i kommunen. Det krever blant annet et godt samarbeid med og understøtting av frivilligheten.

7 Hvem vil du helst skal flytte til kommunen din og hvorfor?

- Jeg har ikke ønske om bestemte personer som innflyttere, men ønsker generelt befolkningsvekst fordi det er viktig for å utvikle kommunen fremover. Jeg ønsker naturligvis også flere næringsaktører velkommen.

8 Hva liker du å gjøre i fritiden?

-Jeg liker å være sammen med familie og venner. For øvrig er jeg glad i å gå tur i marka med hundene våre.

9 Fortell noe om deg selv som ikke alle vet?

- Jeg har tre hunder, deriblant en irsk ulvehund.

Helse

Tryggere eldre

Olav Tunestvedt (96) trener to ganger i uka og har som mål å klare seg uten rullator. Intensiv **HOFTETRENING** gir sterkere og tryggere eldre.

BERGEN

«Here comes the Sun», synger Beatles. På fysioterapiavdelingen på Ladegården sykehjem i Bergen er det mye armer og bein til musikken. Sju hofteopererte og to fysioterapeuter er i gang med den andre av ukens to harde treningsøkter.

Olav Tunestvedt (96) kommer hit for å trene seg opp etter hoftebrudd. For å gjøre treningen mest mulig effektiv, har han på seg en vest med 7 kilo ekstra vekt. Han bøyer og tøyer, løfter knærne, balanserer på ett bein, vrir på overkroppen.

- Målet mitt er å kunne gå skikkelig utenfor huset mitt, uten rullator, sier Tunestvedt.

9.000 hoftebrudd

Hvert år brykker 9.000 nordmenn hofte. Rundt 70 prosent av disse er kvinner. Helsedirektoratet har beregnet at et hoftebrudd koster samfunnet 560.000 kroner bare det første året. Halvparten av disse utgiftene faller på kommunene. Etter to år øker totalkostnadene til i underkant av 1 million per brudd.

Mange hoftebruddpasienter opplever omfattende og langvarige funksjonstap.

Studier viser at etter brudd og rehabilitering, har de eldre fortsatt gangvansker, fallbekymring, smerter og muskelsvakhet. Mange blir mer avhengig av hjelp, kommer seg mindre ut og havner i en negativ spiral der de blir gradvis svakere.

«Hoftesterk»

Hvert år brykker rundt 400 bergensere hofte. Hoftesterk er et gruppetreningstilbud som tilbys hjemmeboende hoftebruddpasienter etter at annen rehabilitering er avsluttet, slik at opptreningstiden etter bruddet forlenget.

Opplegget er kunnskapsbasert, og forskningen viser at denne typen trening kan gi bedre mobilitet og fysisk funksjon i en forlenget periode etter bruddet. Hittil i år har 30 hofteopererte med en gjennomsnittsalder på 85 år gjennomført treningsopplegget i regi av Bergen kommune.

Resultater etter de to årene prosjektet har vart, viser at deltakerne gikk lengre og raskere, hadde mindre behov for ganghjelpemidler og lavere fallbekymring. De rapporterte også om mindre vansker ved utendørs gange og i daglige aktiviteter. Basert på forskning og resultater fra prosjektet rulles nå Hoftesterk ut som et permanent tilbud i Bergen. Nå er det på to steder man

MINDRE BELASTNING Færre repetisjoner, høy dosering og gode pauser gir mindre belastning på hjertet og forebygger skader

Stine Omang, fysioterapeut og leder av Hoftesterk-prosjektet

kan være med på treningen, snart er det fire.

Evalueringen av Hoftesterk ble avsluttet på forsommeren.

Viktig med hvilepauser

Anne-Lise Ellingsæter er én av de to fysioterapeutene som følger opp hver enkelt under treningen. Med to stoppeklokker rundt halsen passer hun på at hvilepausene blir overholdt. Til enhver tid sitter halvparten av gruppa og henter seg inn igjen. Kollega Njaal Brandvik passer på at øvelsene til de som trener, blir gjort riktig, og at antallet repetisjoner ikke overstiger 12.

- Hvordan går det med beina, er det noe sprut igjen, spør han en av damene, og bøyer seg ned og korrigerer retningen på foten hennes.

- Det er jo effektiv trening med to terapeuter på åtte - ikke én til én trening, sier Ellingsæter.

Tilbake på dansegulvet

Berit Hevrøy Ivarsen (81) hadde vært på seniordans i Åsane da hofte røyk utenfor lokalet. Etter operasjonen hev hun krykke tidlig, selv om hun kjente seg ustø. Nå går hun mye i trapper, trener alt hun kan og er også tilbake på dansegulvet i Åsane. I dag trener hun med 5 kilo ekstra vekt i vesten.

- Målet mitt er å komme mest mulig tilbake, å være aktiv som jeg alltid har vært. Men jeg tenker på det, jeg har ikke samme farten som før, sier hun.

- Hva med treningen her?

- Veldig flott. Jeg har veldig utbytte av den.

- Hardt?

- For meg er den helt ok.

Intensiv trening

De to første ukene av det 12 uker lange treningsopplegget er det innlæring av teknikk. Gruppen består av nye og erfarne samtidig. Alle får personlig oppfølging. Vektvestene blir tyngre og tyngre for hver gang. På det meste må de trene med 10 kilo ekstra vekt. I tillegg er det hjemmelekser. Alle oppfordres til å gå turer med økende lengde for hver gang.

- Tidligere har man trodd at man skal trene forsiktig med eldre. Det vi nå vet, er at færre repetisjoner, høy dosering og gode pauser gir mindre belastning på hjertet og forebygger skader, sier Stine Omang, som er prosjektleder og fysioterapeut.

Treningen foregår innenfor rammene til fysioterapeutene. Det følger ikke ekstra midler med prosjektet. Omang prøver nå å selge inn Hoftesterk til politikere, få dem til å forstå at det ligger mange timer planlegging bak én sann treningstime.

- Det er ikke vanskelig å se for seg forebyggingen i dette. Men det er jo vanskelig å måle i penger, sier Omang.

Vil til fjells igjen

- Nå prøver vi å legge inn litt ekstra snert, sier Brandvik, og prøver å få Rolf Sjørusen (80) til å balansere på en blå linje på gulvet.

- Promillekontroll, kommer det tørt fra Sjørusen.

Han har trent hele livet og gått mye i fjellet. Nå trener han hjemme og går en times tur hver dag. Han kjører bil og har som mål å komme seg på ski igjen til vinteren.

- Men ikke på Hardangerjøkulen.

Fysioterapeutene mener at å trene slik i gruppe også er sosialt. Å trene sammen og å se at andre har blitt bedre, er en motivasjon.

Dette er et fantastisk tilbud. Jeg gleder meg til hver gang, sier Tor Christensen (88), som bor alene og er i gang med runde nummer to på Hoftesterk etter sitt andre brudd.

Beatles har blitt avløst av Dire Straits. Det er slutten av treningsøkta, og alle ser slitne ut. Flere må ha hjelp for å hekte av seg vektvestene. Likevel samles de sju på to rekker for en siste kraftanstrengelse: ti ståhev.

- Høye løft, kommanderer Brandvik.

BRITT GLOSVIK, 911 78 694
britt@kommunal-rapport.no

e med intensiv trening

Olav Tunestvedt (96) merker at det tar tid å bli sprek igjen etter hoftebrudd, men har som mål å gå utenfor huset igjen uten rullator. Rolf Sjursen trener med ryggen til. Hver enkelt får individuell tilpasset trening og fysioterapeut Anne-Lise Ellingsæter passer på at øvelsene blir gjort riktig.

ALLE FOTO: BRITT GLOSVIK

FOREBYGGING

Det er ikke vanskelig å se for seg forebyggingen i dette. Men det er jo vanskelig å måle i penger

Stine Omang,
fysioterapeut og leder av Hoftesterk-prosjektet

Eli-Marie Jansen (82) har sin første treningsøkt med Hoftesterk.

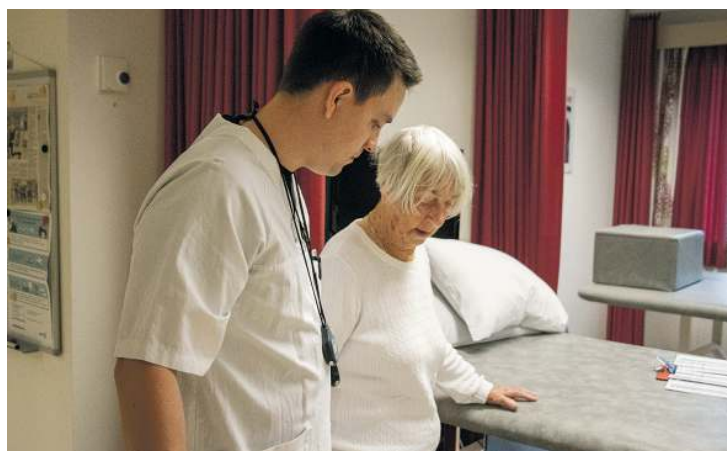

Mens Berit Hevrøy Ivarsen (81) (t.v.) og Eli-Marie Jansen (82) har hvile-pause, presser Tor Christensen (88) på for fullt. Han er i gang med opp-trening etter sitt andre hoftebrudd.

HOFTEBRUDD

- ♦ Hoftebrudd rammer om lag **9.000** personer i Norge hvert år.
- ♦ Gjennomsnittsalderen er **80 år**, og 70 prosent er kvinner.
- ♦ **Fall** er den vanligste årsak til hoftebrudd, og halvparten av alle over 80 år faller hvert år.
- ♦ Et tidligere hoftebrudd **dobler risikoen** for nye brudd.
- ♦ En fjerdedel av alle som brykker hofte, bor allerede i **sykehjem**.
- ♦ 25 prosent av hoftebruddpasientene **dør** innen ett år etter bruddet.

Kilde: Hoftesterk

– Fram med hofte, Helga, sier fysioterapeut Njaal Brandvik til Helga Sønderland Jenssen (92). Han passer på at alle gjør øvelsene riktig.

Blåskjell, sodd og tyttebærbrød skal samle den nye kommunen

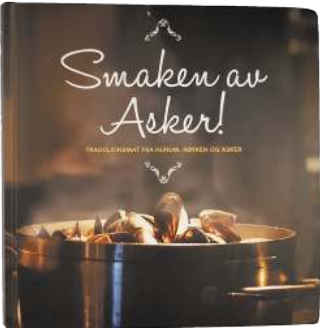
Nye Asker har samlet over 100 oppskrifter som skal friste innbyggerne til samling rundt spisebordet.

For hundre år siden ble forfatteren Hulda Garborg valgt inn i kommunestyret i Asker. Hun representerte Det frisinne Venstre og var også første kvinne i formannskapet i kommunen. Nå er Garborg igjen aktuell. Denne gangen er det tyttebærbrød og sodd hun representerer.

Nye Asker har nylig gitt ut kokeboken «Smaken av Asker». Det er her Garborgs oppskrifter har fått plass, sammen med alt fra frokostgrøt til festmat. Kommunen har samlet oppskrifter som er, og har vært, typiske for de tre kommunene Asker, Hurum og Røyken.

Ordfører Lene Conradi (H) håper at innbyggerne vil ta i bruk oppskriftene og på den måten hente fram mattradisjoner fra distriktet.

- Hensikten med kokeboka er å skape identitet om noe vi har

Kokeboka «Smaken av Asker» skal være med på å skape felles identitet i den nye kommunen.

felles, og bygge videre på det, sier ordfører Lene Conradi (H) til Kommunal Rapport.

- Hva er den ultimate retten for nye Asker?

- Jeg velger å trekke frem blåskjell. Kystkulturen står sterkt i både Hurum, Røyken og Asker i dag, og noe som samler oss i den nye kommunen, sier ordføreren.

BRITT GLOSVIK, 91178694
britt@kommunal-rapport.no

BERGEN

Utsatte byområder skal løftes

Staten og Bergen kommune er enige om den første helhetlige områdesatsingen i utsatte byområder i Bergen.

- Sammen skal vi styrke innsatsen for et godt nærmiljø, byutvikling, oppvekst og utdanning i Loddefjord og Olsvik, sier kommunal- og moderniseringsminister Monica Mæland og byråd Erlend Horn i en felles uttalelse.

Regjeringen foreslår å bevilge totalt 12,7 millioner kroner til områderettet arbeid i Bergen i 2020.

- Gjennom samarbeidet med kommunen vil vi blant annet bidra til at Loddefjord og Olsvik blir bedre og tryggere steder å bo. Vi vil også samarbeide om å utvikle nye metoder for å unngå frafall i skolen og styrke utdanningsnivået, sier Mæland.

VADSØ

Vil ha kasserte fritidsbåter

Viking Gjenvinning Finnmark AS har søkt Fylkesmannen om å få starte mottak og behandling av kasserte fritidsbåter i Vadsø. Selskapet driver allerede mottak av bilvrak og metallavfall.

Behandlingen vil bestå i mot-

tak og miljøsanering av båter, samt demontering av skrog. Bedriften søker om å få ta imot inntil 1.000 tonn/år, med inntil 100 tonn samtidig på lager.

Før vedtak treffes, gis berørte parter anledning til å uttale seg.

BARNEVERN

Svikt i tilbudet til ungdom i Fjell

Fjell kommune sikrer ikke at alle ungdommer som har eller har hatt tjenester fra barnevernstjenesten får den hjelpen de trenger. Det viser et tilsyn som Fylkesmannen gjennomførte i september 2019.

Tilsynet avdekket gjennomgående svikt i arbeidet med å sikre forsvarlig ettervern fra barnevernstjenesten eller forsvarlige sosiale tjenester fra Nav.

Tilsynet viste at verken barnevernslederen, sosialsjefen, Nav-lederen eller rådmannen har hatt god nok styring og kontroll med hva slags oppfølging og hjelp ungdommer får av disse tjenestene.

Styringstiltakene sikrer heller ikke at alle ungdommer får medvirke i spørsmål som gjelder hvilken hjelp de trenger og hvordan de skal få hjelpen, heter det.

RANA

Foreslår store investeringer

Rådmannen i Rana foreslår å investere for 1,4 milliarder kroner de neste fire årene, opplyses det på kommunens hjemmeside. Investeringene skal bidra til vekstkraft og attraktivitet i kommunen.

Det heter videre at rådmann Robert Pettersens forslag til budsjett og økonomiplan er en ambisiøs plan, som samtidig innebærer strammere økonomi.

Det nye ordfører-Norge

SLIK FORDELER ORDFØRERNE SEG MELLOM PARTIENE

Parti	Antall	Andel	Andel 2015	Varaordførere
Frp	3	0,8	1,2	18
H	33	9,3	17,5	68
V	2	0,6	1,4	10
KrF	10	2,8	4	15
MDG	1	0,3	0	7
Sp	133	37,7	23,6	109
Ap	147	41,6	47,7	80
SV	6	1,7	0,2	19
Rødt	0	0	0	1
Andre	18	5,2	4,4	23
	353	100	100	350

Det var 428 kommuner etter valget i 2015, mens det nå er 356. Derfor sammenlignes andel av ordførerne.

124 av ordførerne er kvinner - 35 prosent. Det er ny rekord, en økning fra 28 prosent i 2015 - som da var flest.

Kari Nessa Nordtun (Ap) er ny, kvinnelig ordfører i Stavanger.

FOTO: MAGNUS KNUTSEN BJØRKE

39 prosent av Aps ordførere er kvinner, 35 prosent av Sps.

Oddbjørn Bang (Sp) var ordfører i Orkdal og ble gjenvalgt i nye Orkland.

FOTO: JAN INGE KROSSLI

141 av ordførerne - 39 prosent - er gjenvalgt, enten i samme kommune eller fra en av kommunene som slår seg sammen.

35 prosent av Aps ordførere har rødgrønne flertall bak seg, 22 prosent styrer i samarbeid med ett eller flere av regjeringspartiene, 31 prosent har støtte fra både høyre og venstre og 17 har flertall alene uten avtale med andre partier.

Ap samarbeider mer til høyre nå enn i 2015, da andelen var 15 prosent.

25 prosent av Sps ordførere har rødgrønne flertall bak seg, 29 prosent styrer i samarbeid med ett eller flere av regjeringspartiene, like mange har støtte fra både høyre og venstre og 23 har flertall alene uten avtale med andre partier. Sp samarbeider ganske nøyaktig like mye til høyre nå som i 2015.

Ordførerparti

- Ap
- Sp
- H
- KrF
- Frp
- SV
- Andre

På kommunal-rapport.no finner du oversikt over alle de nye ordførerne

Polarisering skaper uro

Det polariserte **LOKALVALGET** kan skape lokalpolitisk uro og ustabilitet de neste fire årene.

Ordførerkartet er komplett. 31. oktober var siste frist for å konstituere de nye kommunestyrene og velge ordførere og varaordførere.

Etter valget 9. september har Kommunal Rapport fulgt forhandlingene i kommuner og fylker, og oppdatert ordførerkartet på nett da nye flertallsavtaler ble inngått. Noe dramatisk er det alltid i lokale «hestehandler», men sjelden har det vært så turbulent som i år.

Det er følgene av et uvanlig dramatisk valg og en valgkamp med harde, polariserte fronter. I løpet av våren reiste Folkebevegelsen nei til mer bompenger (FNB) seg i flere store byer og sendte sjokkbølger langt inn i regjeringen, som var nær ved å gå i oppløsning.

FNB fikk sine største seiere før valget. Men i fire kommuner i Rogaland, inkludert Stavanger, er de en del av flertallet som skal styre og har fått gjennomslag for lettelser i bompengebelastningen. I andre kommuner er de blitt marginalisert.

Også andre små protestpartier vokste seg større flere steder, som Demokratene i Kristiansand - hvor hele 13 partier fikk plass i bystyret! Etter langvarige forhandlinger på kryss og tvers sprakk Demokratene, og de fire som meldte seg ut, sørget for at Jan Oddvar Skisland (Ap) ble ny ordfører.

Kristiansand kan stå som et

ekstremt eksempel på en tendens vi har sett i mange kommuner: Et fragmentert partibilde med flere små partier har gjort forhandlingene svært vanskelige, med brede og skjøre flertall som resultat. Dette kan føre til politisk uro og ustabilitet de kommende fire årene, hvor det kan bli vanskelig å få vedtatt budsjetter og annen politikk.

Det er lang tradisjon for å finne samlende løsninger i kommunestyrene. Hele formannskapsmodellen er bygd på det. Men med dagens polariserte debattklima er det grunn til bekymring.

Senterpartiet ble valgets store seierherre. Med 14,4 prosent gjorde de sitt beste lokalvalg noen gang. Også Sps vekst springer ut av folkelige protestholdninger, fra distrikterne mot regjeringens sentraliseringspolitikk.

Sp er store i mange små kommuner, og kan som et sentrumparti samarbeide både til høyre og venstre. Partileder Trygve Slagsvold Vedum gjorde det klart før valget at Sp ville samarbeide med dem som ga størst gjennomslag for både politikk og posisjoner.

Kristiansand kan stå som et ekstremt eksempel på en tendens vi har sett i mange kommuner

Dette ble fulgt opp lokalt, og Sp vil ikke forplikte seg til å velge side før valget.

Flere valgekspert og observatører spådde etter valget at Sp ville ta storeslem og bli det største ordførerpartiet. Det hadde de nok håpet i Sp også, men slik har det ikke gått. Arbeiderpartiet er en hestelengde foran og har fått 14 ordførere flere enn Sp.

Det må være en trøst for Ap at selv etter stor tilbakegang, så beholder de størstedelen av sin ordførerandel. Det er ulike lokale grunner til at det er blitt slik. I noen distriktskommuner kan Sp ha blitt litt for store for de andre partiene, som heller har samlet seg om en Ap-ordfører.

Kommunal Rapport har i ordførerkartet også kartlagt flertallskonstellasjonene. Det viser en interessant forskjell mellom Sp og Ap. Samarbeidsmønsteret til Sp er nesten helt likt 2015, de samarbeider omtrent like mye til høyre og venstre. Ap samarbeider derimot klart mer med regjeringspartiene etter dette valget. Det har ikke noe med høyredreining å gjøre, men kan tyde på at reduserte borgerlige partier har foretrukket Ap framfor Sp flere steder.

Valget og forhandlingene etterpå har svekket regjeringspartiene kraftig. Høyre, som har vært det tredje store ordførerpartiet, sitter igjen med bare 33 ordførere - under 10 prosent. Det

er en halvering fra 2015. For det største regjeringspartiet vil det bli et problem fram mot 2021-valget å ha så få lokale ambassadører og utstillingsvinduer.

Statsminister Erna Solbergs (H) mål på vårens landsmøte var at halvparten av befolkningen skulle bo i en Høyre-styrt kommune etter valget. Da måtte de store byene beholdes og gjenerobres. Resultatet er tvert imot at ni av de ti største kommunene, hvor godt over halvparten av befolkningen bor, har ordfører eller byrådsleder fra Ap.

Makten i storbyene vil være en stor politisk fordel for Ap og de rødgrønne partiene fram mot stortingsvalget. Flere av de politiske plattformene inneholder utprøving av rød og grønn politikk. I sju av de ti største byene samarbeider Ap med Miljøpartiet De Grønne. Hvordan det går, blir viktig for om MDG blir en aktuell regjeringspartner i 2021.

Analyse

Jan Inge Krossli

Kommentator i Kommunal Rapport
jan@kommunal-rapport.no

De nye fylkene

Fylke	Flertall	Ordfører/rådsleder	Parti	Varaordfører	Parti
Viken*	Ap, Sp, SV, MDG	Tonje Brenna	Ap	Roger Ryberg	Ap
Troms og Finnmark*	Ap, Sp, SV	Bjørn Inge Mo	Ap	Ivar B. Prestbakmo	Sp
Agder	H, Frp, V, KrF, PDK, PP	Arne Thomassen	H	Bjørn Robstad	KrF
Innlandet	Ap, Sp	Even Aleksander Hagen	Ap	Aud Hove	Sp
Vestland	Ap, Sp, SV, MDG, V, KrF	Jon Askeland	Sp	Natalia Golis	MDG
Rogaland	Ap, Sp, MDG, KrF, V	Marianne Chesak	Ap	Arne Bergsvåg	Sp
Møre og Romsdal	Ap, Sp, SV, MDG, V, KrF	Tove-Lise Torve	Ap	Per Vidar Kjølmoen	Ap
Trøndelag	Ap, Sp, KrF, SV	Tore O. Sandvik	Ap	Tomas Iver Hallem	Sp
Nordland*	Ap, Sp, KrF, SV	Tomas Norvoll	Ap	Kari Anne Bøkestad Andreassen	Sp
Vestfold og Telemark	Ap, Sp, SV	Terje Riis-Johansen	Sp	Sven Tore Løkslid	Ap

* Tre fylker har valgt parlamentarisk styreform. Her er det fylkesrådslederen og ordføreren som er med i oversikten.

Kommuneportrettet

Trenger flere trinn i omsorgstrappa

Årets mest **KAOTISKE** ordførervalg er ikke eneste grunn til å skrive om Flekkefjord. Kommunen mangler også viktige trinn i omsorgstrappa.

Flekkfjord
 ♦ Innb.: 9.053 per 1. juli 2019
 ♦ Ordfører: Torbjørn Klungland (Frp)
 ♦ Rådmann: Bernhard Nilsen
 ♦ Robek: Aldri

Kommuneportrettet er en analyse av tilstanden og framtidsutsiktene i enkeltkommuner, basert på offentlig tilgjengelig statistikk.

Marte Danbolt,
journalist i Kommunal Rapport

Tjorsvågheimen er ett av to sykehjem i Flekkefjord.

FOTO: HUNG NGO

Tjenester

Flekkfjord fikk i år en pen 90. plass på Kommunebarometeret. Da har vi justert for økonomiske forutsetninger. Beste sektorer er barnevern, saksbehandling, skole og sosialtjeneste.

PLEIE OG OMSORG: Flekkefjord har lenge hatt dårlige nøkkeltall i denne sektoren. Omsider har de fått på plass et dagtilbud for hjemmeboende med demens. Men fortsatt er få av sykehjemsplassene tilrettelagt for demente. Det gis svært lite hjemme-sykepleie og det er få korttidsplasser. Er du skral,

er det få alternativer til fast plass.

SKOLE OG OPPVEKST: Flekkefjords elever klarer seg godt på skolen, selv om langt fra alle lærerne oppfyller kompetansekravene. Få har spesialundervisning, også på ungdomstrinnet. Det trekker opp på barometeret.

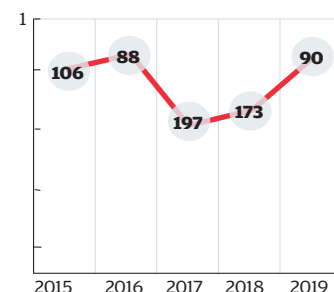
I barnehagene er det flere barn per voksen – og særlig per mann – enn snittet. Nesten alle undersøkelsessaker i barnevernet avsluttes innen fristen på tre måneder. Alle barn med

tiltak har omsorgsplaner og tiltaksplaner. Kommunen bruker lite penger på forebyggende tiltak.

TEKNISK: Vannforbruket er svært høyt. Vannkvaliteten skal nå være god, mens avløpet ikke renses godt nok.

ÅPENHET: Flekkefjord ble rangert som nummer 105 på Norsk Presseforbunds åpenhetsindeks i 2018.

Plassering i Kommunebarometeret

Økonomi

Fjorårets økonomiske nøkkeltall gir Flekkefjord en 227. plass på økonomibarometeret.

DRIFT: Flekkefjord bruker lite penger på administrasjon, sammenlignet med andre kommuner. Kostnadsnivået er ellers middels, eller litt lavere, etter at vi har korrigert for geografi, demografi og kommunestørrelse. For 2018 mangler kostnadstall for den største sektoren – pleie og omsorg. Driftsmarginen har de siste to årene vært svak. Korrigert netto driftsresultat ble i år på minus 0,2

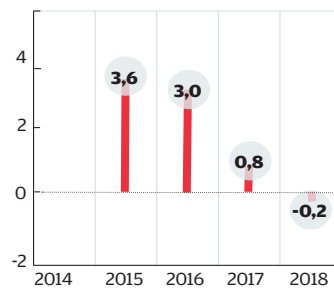
prosent, mot pluss 1,6 prosent nasjonalt. Teknisk beregningsutvalg anbefaler 1,75 prosent.

DISPOSISJONSFOND: Flekkefjords disposisjonsfond har økt litt siste år og utgjør nå 9,9 prosent av brutto driftsinntekter. Snittet i Kommune-Norge er 12,1 prosent. De best stilte har et disposisjonsfond på 28 prosent.

Flekkfjord har hatt et middels investeringsnivå de siste årene. Netto renteekspontert gjeld er litt høyere enn snittet,

men er på vei nedover. Finansinntektene er større enn – utgiftene. Kommunen har lave finansutgifter, bare 0,5 prosent av brutto driftsinntekter. Kommune-Norge samlet bruker 0,4 prosent av brutto inntekter på å dekke netto finansutgifter, før vi tar hensyn til avdrag. Flekkefjord går derimot i pluss i finansregnskapet. Finansinntektene tilsva- rer 0,5 prosent av brutto driftsinntekter.

Korrigert netto driftsresultat

Næringsliv

Skipsverftet Simek gikk konkurs i fjor. Men Flekkefjord har sykehus og landets største produsent av damp- og varmeanlegg. Bedriften inngikk nylig milliardkontrakt med Kina, ifølge Dagens Næringsliv.

Flekkfjord trenger en opptur. Arbeidsløsheten er relativt høy og flere flytter fra enn til sørlandsbyen. Kommunen ble nummer 211 på NHOs kommuneåring for 2019. Av 30 Agder-kommuner ble den nummer 21.

Bare 56 prosent av de sysselsatte jobber i privat sektor. Sysselsettingen er relativt høy og andelen uføre lav. Mange har fagbrev og andelen høyskoleutdannede er høyere enn snittet for Agder. Men arbeidsstyrken er aldrende.

Framtida

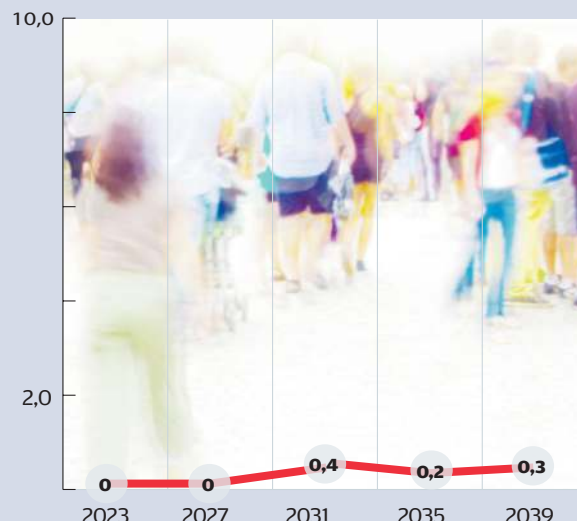
Folketallet i Flekkefjord vil øke bitte litt de neste 20 årene, ifølge Statistisk sentralbyrås prognose. Men aldersfordelingen vil endre seg. Allerede i denne fireårsperioden blir det betydelig færre barnehagebarn. Antall skolebarn vil også gå ned, først i de laveste årskullene. Også voksne i arbeidsdyktig alder – 20–66 år – blir det litt færre av.

Eldrebeholdningen når først Flekkefjord for fullt etter 2026, da antall over 80 år øker kraftig. Fra 2032 blir det også flere 90-åring.

Endringene i inntektssystemet slår gunstigere ut for Flekkefjord enn mange andre kommuner.

Samlet havnet kommunen på en 222. plass på Kommunal Rapports framtidsbarometer for 2018, der vi rangerer alle kommuner på bakgrunn av demografi, sysselsetting og kommune-økonomi.

Forventet folketallsutvikling

Konklusjon

Posisjonens ordførerkandidat fikk kalde føtter og trakk seg i siste sekund. Det skyldes neppe Flekkefjords framtidsutsikter eller plassering på Kommunebarometeret. For det står slett ikke så dårlig til.

Torbjørn Klungland (Frp), som endte opp med klubba etter forslag fra SV, overtar en kommune som skårer middels på det meste. Men som bør bygge ut flere trinn i omsorgstrappa. De færreste vil på sykehjem før de må.

MENINGER

Leder

Likestillingen lokalt går for tregt

Det er grunn til å glede seg over rekordstor andel kvinner blant ordførerne, når alle kommunestyrene nå har konstituert seg. Samtidig er det ikke bra at kvinneandelen blant ordførerne bare er oppunder 35 prosent, slik data Kommunal Rapport har samlet viser.

Etter kommune- og fylkestingsvalget for fire år siden var 28 prosent av ordførerne kvinner. Det var ny rekord. Det er på høy tid at likestillingen går framover i lokalpolitikken. De folkevalgte bør speile folket de skal representere. Dermed burde mangfoldet vært større.

Kommunal Rapport har fulgt forhandlingene etter valget 9. september og kontinuerlig oppdatert ordførerkartet. Dagen etter konstitueringsfristen, kunne abonnentene på www.kommunal-rapport.no få med seg ordføreroversikten. Første utgaven av ukeavisa etter at resultatet nå er klart, preges selvsagt også av dette. Det blir interessant å se hvilke utslag sammensetningen av kommunestyrene og fylkestingene vil gi for lokaldemokratiet.

Kommunalminister Monica Mæland (H) startet i fjor vår en kampanje for å få flere kvinner høyt på listene. I juni i år meldte SSB at andelen kvinnelige kandidater til valget var 43 prosent,

De folkevalgte bør speile folket de skal representere

omtrent det samme som ved kommunevalget i 2015. Kommunal Rapport har over flere år hatt søkelys på kjønnsbalansen i kommunepolitikken. Avisa har vært opptatt av at partiene lokalt både må rekruttere kvinner og nominere kvinner på topp. Slik kan de bidra til gode rollemodeller og flere kvinner i posisjon.

For første gang hadde Arbeiderpartiet over 40 prosent kvinner på toppen av sine lokalvalglistene, meldte Kommunal Rapports nettavis rett etter at fristen for å levere lister til lokalvalget gikk ut 1. april. Partisekretæren viste fornøyd til systematisk arbeid og lovte å jobbe videre for å få flere kvinner som ordførere. Ap fikk

ikke bare flest ordførere, men også flest kvinner som ble ordførere, viser ordførerkartet.

Kvinneandelen blant ordførerne må over 40 prosent og helst bør den være 50 prosent. Jobben for å nå dette målet må prioriteres høyt.

Mangfold krever stadig fokus, sa Kommunal Rapport på lederplass etter forrige valg: «Hvis vi ikke har søkelys på bred representasjon gjennom så vel rekrutteringsprosesser som valg og forhandlinger om posisjoner etterpå, viser erfaringen at balansen forblir skjev. Da mister vi muligheter en større bredde kunne gitt oss.» Det gjelder fremdeles.

Ukas kommentar

Nav-skandalen angår kommunene

Nav-skandalen er en systemkollaps mellom statsmaktene, men svekket rettssikkerhet og tillit til det offentlige rammer kommunene **INDIREKTE**.

Journalist i Kommunal Rapport
jan@kommunal-rapport.no

Granskingen er i gang i Nav, tingrettene skal gjennomgå 6.000 Nav-dommer og på Stortinget tar Kontrollkomiteen saken etter arbeidsminister Anniken Hauglies (H) redegjørelse tirsdag. Alle leter etter svar på det store spørsmålet: Hvordan i all verden kunne dette skje?

Siden 2012 har 48 personer feilaktig blitt dømt til fengselsstraff for trygdesvindler, og 2.400 personer har måttet betale tilbake ytelser de hadde rett til. Det har vært en hard påkjenning for hver enkelt av dem.

Justismordene har skjedd fordi Nav har feiltolket EU-regelverkets forhold til den norske folketrygdloven. Nav har ment at mottakere av sykepenges og arbeidsavklaringspenger ikke kan oppholde seg i andre EØS-land, men det kan de ifølge EUs trygdeforordning som ble norsk

rett gjennom EØS i 2012.

Nav-skandalen omtales som en av de største offentlige skandalene noensinne, fordi det ikke bare er en Nav-skandale. Justisminister Jøran Kallmyr (Frp) kaller det presist «en kollektiv svikt». Navs strenge, og feilaktige, tolkning av EU-regelverket ligger i bunnen, men både domstolene og departementet har sviktet sitt selvstendige ansvar for å kontrollere forvaltningen.

Trygderetten er den eneste helten i denne historien, men Nav fulgte ikke opp deres dommer med å endre praksis. Det gjorde de heller ikke etter at regjeringens stortingsmelding om trygdeeksport i 2017 slo klart fast at trygdemottakere har rett til å ta med seg de aller fleste ytelsene til andre EØS-land.

Nav-skandalen angår ikke kommunesektoren direkte, men som en del av den offentlige forvaltningen rammes kommunene indirekte av en så stor systemsvikt. Tilliten til demokratiet og rettssikkerheten svekkes også lokalt.

Også i kommunene er det konflikter om forståelsen av EU-regler og norsk lov. EFTAs overvåkingsorgan ESA har flere ganger påtalt brudd på konkurransereglene i anskaffel-

Nav-skandalen angår ikke kommunesektoren direkte, men som en del av den offentlige forvaltningen rammes kommunene

ser av varer og tjenester. ESA kritiseres for å være strengere enn EU selv, og har ikke nødvendigvis faseten. Det finnes ulike tolkninger og handlingsrom innenfor EU-reglene. Det er en av nyansene som også finnes i Nav-skandalen.

Så mange som rundt 30 norske barnevernssaker vurderes av Den europeiske menneskerettighetsdomstolen (EMD) i Strasbourg. For to måneder siden ble Norge dømt. Adopsjon krenket barnets rett til familieliv, konkluderte domstolen.

Det har skapt ny debatt om kvaliteten på barnevernet i Norge, som er dels statlig og dels kommunalt. «Barnevern i krise» var overskriften på brevet hvor tre rødgrønne stortingspolitikere nylig ba barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad (KrF) redegjøre for situasjonen i Stortinget.

Statlige Bufdir foreslår i en ny rapport at kompetansenivået i det kommunale barnevernet heves kraftig, og at det kreves femårig masterutdanning fra de fleste som jobber her.

42 prosent av kommuner med under 3.000 innbyggere mangler juridisk kompetanse viste en rapport fra Telemarksforskning i mai. Det

en trussel mot innbyggernes rettssikkerhet og en stor utfordring for kommunene. Det er en fattig trøst at selv skarpskodd jurister i staten og domstolene kan feiltolke EU-regelverket.

For de kommunene som har juridisk kompetanse, er det verdt å merke seg at statlig forvaltning ikke er juridisk ufeilbarlig, slik Nav-skandalen viser. Fra 2018 fikk kommunene utvidet mulighet til å saksøke staten hvis de er uenige i statens lovanvendelse.

Det har ikke vært noen storm av rettssaker, og det bør det heller ikke være, men i lys av Nav-skandalen bør kommunene heller stille ett spørsmål for mye ved statlige vurderinger enn ett for lite.

Det ble ikke innført en egen forvaltningsdomstol i Norge til å løse tvister mellom kommunene og staten, men bestemt at de ordinære domstolene skal håndtere dem. Når vi ser hvor godt Trygderetten har fungert i Nav-sakene, og hvor dårlig de ordinære tingrettene har etterprøvd statsforvaltningens lovtolkning, virker det som en egen forvaltningsdomstol hadde vært det beste for kommunene likevel.

KRONIKK & DEBATT

Årets
kronikører**Olav Gunnar Ballo,**
kommune-
overlege i Loppa**Inga Bejer Engh,**
barneombud**Nina Kristiansen,**
ansvarlig redaktør i
forskning.no**Lill Egeland,**
advokat og partner i
Simonsen Vogt Wiig**Lan Marie Berg,**
byråd for miljø og
samferdsel for
MDG i Oslo og Årets
kommuneprofil 2018**Anders Kirkhus,**
seniorrådgiver ved
SINTEF Community**Erik Magnus Boe,**
professor emeritus
ved UiO**Elisabeth Ivarsflaten,**
professor ved
Institutt for
sammenliknende
politikk ved UiB**Øystein Hernæs,**
forsker ved Frisch-
senteret

Papirboka dør, hva gjør

Mange kan ikke forestille seg at de vil lese bøker på annet enn papir, men nye **DIGITALE MEDIEVANER** sprer seg fort.

Kronikk
Nina
Kristiansen

nina@forskning.no

Jeg kommer fra et lesende hjem. Vi leste Bobsey-barna, Frøken Detektiv og ukeblader. Etter hvert ble jeg med moren min på biblioteket. Et lite rom på Folkets Hus, fylt av helt andre bøker enn vi hadde hjemme. Jeg leste alt bibliotekaren fant fram.

Siden 1800-tallet har folkebibliotekene tilbudt kunnskap og informasjon gratis til alle. De utjevnet forskjeller og har for mange vært porten til fagkunnskap, drømmer og verden der ute. SSB-tall fra nittitallet viste at bare 6 prosent av befolkningen aldri hadde besøkt et bibliotek.

Da jeg ble urbanisert middel-

klasse, forlot jeg biblioteket. For i et høyt utdannet hjem skulle vi eie bøkene. Ivar-hyllene ble fylt opp av god litteratur kjøpt på mammutsalg og lest ved anledning.

Så kom e-bøkene. Det tok lang tid her til lands. Diskusjoner om plattformer og rettigheter gjorde dem utilgjengelig i mange år. Så mange av oss gikk til Amazon.com, som allerede i 2011 solgte flere e-bøker enn papirbøker. Tre tastetrykk, så var boka der på nettbrettet eller mobiltelefonen. All verdens bøker (med unntak av norske) var alltid tilgjengelig. Som et kjempebibliotek, men ikke gratis.

I Norge ble det bare solgt 48.775 e-bøker i 2011, ifølge bransjestatistikken. Da er ikke bøker kjøpt i internasjonale nettbokhandler med. I fjor var antallet solgte e-bøker i Norge tidoblet. Bokframtida er digital.

Det kan hende at papirboka overlever. Noen gammelteknologiske medier gjør det. Ikke lydbåndet,

kassetten og cd-en, men LP-en lever så vidt. Mange kan ikke forestille seg at de vil lese bøker på annet enn papir, men nye digitale medievaner sprer seg fort.

For et par år siden gjenoppdaget jeg biblioteket. Med hytte i skogen uten strøm, telefon og internett har biblioteket i Hokksund blitt stedet for lading, surfing og jobbing.

Biblioteket er møtested for innvandrerfamilier, der studerer ungdom, mens pensjonister leser avisene, andre jobber som jeg. Stolene er bedre og sofaene flere enn på mitt barndoms bibliotek, men ellers er oppsettet det samme: Hylle på hylle med papirbøker. Helt bakerst i lokalet er et datarom. Det er ikke hyggelig.

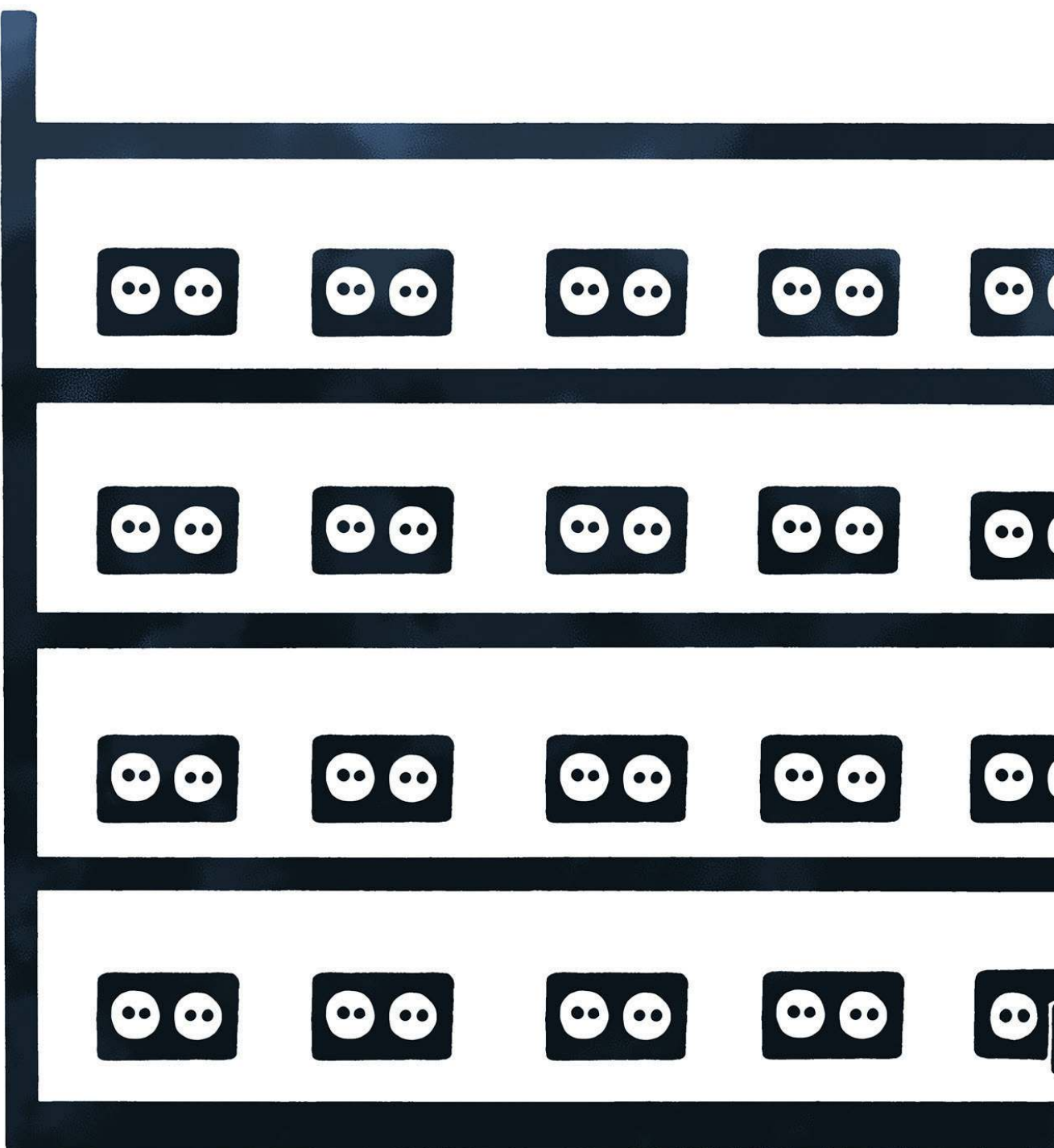
Besøkstallene har gått oppover på folkebibliotekene, mens utlånet går nedover. Jeg tror det henger sammen med at de holder fast i papirbøkene. Riktignok tilbyr de utlån av e-bøker, men bibliotekene har gjort lite for å framelske e-boka.

Den er ikke synlig i lokalene, det står ikke skjermer i bokhyllene og blinker med fristende tilbud.

Internett er full av gamle manuskripter og spennende arkiver. Der er tidsskrifter og aviser, digitale fortellinger, spill, kunst og fotoutstillinger. Bibliotekene er jo kompetansesentre for litteratur og kunnskap, og vi trenger dytt og veivisere forbi kattevideoene og dagsavisene. Men digital litteratur og innhold blir underkommunisert.

Det kan være fordi bibliotekarene er vokst opp med papir eller fordi lokalene er bygd for tremasse. Eller fordi de i møte med dalende utlån heller satser på biblioteket som møteplass og kulturformidler. Flertallet av de besøkende låner ikke noe, ifølge en undersøkelse, men de bruker biblioteket på andre måter. Det er bra.

Men bibliotekene har også en oppgave med å få de digitale barna og ungdommene til å lese bøker

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt
Lengde på innlegg er maks 700 ord

Les flere meninger
på kommunal-rapport.no/debatt

ør bibliotekene?

ILLUSTRASJON: SVEN TVEIT

innimellom spill og selfier. Det er lettere å få ungdom til å bytte fra Instagram og YouTube til en bokapp på mobilen enn å få dem til å ta bus-sen til biblioteket.

Steget inn i den digitale tiden er tatt for lengst. Papiravisene lever på lånt tid, forskningslitteraturen vil bli gratis og digital, vi ser nyheter og tv-serier på mobilen eller lastet opp på tv-skjermen.

Det skaper uro hos noen. Den amerikanske skribenten Sven Birkerts mener at vi vil lese mindre i takt med økningen i nettbbruk og digital kultur. Andre er mer optimistiske.

En av dem er litteraturprofessor Karin Kukkonen på Universitetet i Oslo. Hun forteller i en artikkel på forskning.no at digitaliseringen ikke er den største endringen som har vært i lesevaner. På 1700-tallet kom nemlig romanen. Da var folk svært bekymret for endringen i sosiale vaner. Hva ville skje når alle skulle sit-

Vi trenger dytt og veivisere forbi kattevideoene og dagsavisene

te med nesa i en bok og lese stille for seg selv?

Det gikk jo bra. Og det går fortsatt bra. Ifølge Medie-Norge leste 18 prosent av oss bok hver dag i 1994. I 2018 var det 24 prosent som leste bok daglig. Og lesetiden er den samme, rundt en time hver dag.

«Å sikre allmennhetens tilgang til kunnskap, kultur og informasjon vil fremdeles være bibliotekenes og bibliotekarenes hovedoppgave. Digitaliseringen gir helt nye muligheter i så måte», sa Ragnar Audunson, professor i bibliotek- og informasjonsvitenskap, i et intervju for ni år siden.

Disse nye mulighetene er lite synlige der jeg sitter i godstolen på biblioteket i Hokksund. Jeg funnet tilbake til min gamle kjærlighet - biblioteket, men det er den medbrakte pc-en som er døra til omverden, ikke hyllene med døende papirbøker.

Vår erfaring er at det å bygge omsorgsboligen slik at den er tilgjengelig for fremtidige hjelpemidler, lønner seg

Å bygge omsorgsboliger krever god planlegging

TVERRFAGLIGHET i planlegging av omsorgsboliger sikrer gode løsninger for dem som skal bo og jobbe der.

Antall eldre vil øke betraktelig i årene fremover. Mange ønsker å bo hjemme så lenge som mulig, men for dem som ikke kan det, er omsorgsboliger et alternativ.

I årene som kommer, vil behovet for omsorgsboliger øke. Boligene må være gode både for beboerne og for dem som skal jobbe der. Tverrfaglig samarbeid mellom byggeteknikk, arkitekter, kommunal helsesektor og Nav Hjelpemiddelsentral bidrar til dette.

Kommunen har hovedansvaret for den lokale boligpolitikken, blant annet for å bygge omsorgsboliger.

Mange beboere i omsorgsboliger vil ha behov for hjelpemidler. Dette kan være alt fra rullator og rullestol til fastmonterte hjelpemidler som ulike heisløsninger, spesialtoalett og støttehåndtak. Nav Hjelpemiddelsentral har ansvar for å låne ut disse hjelpemidlene.

Vår erfaring er at det å bygge omsorgsboligen slik at den er tilgjengelig for fremtidige hjelpemidler, lønner seg, fordi ombygging er krevende og mer kostbart enn å bygge tilrettelagte boliger fra starten av. Med tilrettelagte boliger menes boliger tilrettelagt for beboere og den pleien som kan finne sted.

Hjelpemiddelsentralene har ingen formell rolle i utvikling og prosjektering av omsorgsboliger, men har kompetanse på teknisk tilrettelegging av boligen. Det betyr at kommunene som byggherrer kan kontakte hjelpemiddelsentralen som et rådgivende organ.

Hjelpemiddelsentralen kan gi innspill om utforming av omsorgsboliger, slik at de blir mest mulig fleksibelt utformet og tilpasset beboeres fremtidige hjelpemiddelbehov.

Tek 17, som er forskriften for plan- og bygningsloven, har som målsetting å ivareta universell utforming og gode omgivelser for beboerne. Denne standarden er utformet som et minstekrav. Nav erfarer at omsorgsboliger oppført etter minstekravene i forskriften ikke gir gode nok løsninger for

dem som skal bo der i et livsløpsperspektiv.

En god omsorgsbolig har tilstrekkelig plass til fastmontering av hjelpemidler når disse blir nødvendige. Fastmontering av hjelpemidler krever også et materialvalg i vegger og tak som tåler en slik belastning.

Materialvalget er også viktig for akustikken i boligen. Ulike materialer gir ulike akustiske forhold. Hjelpemiddelsentralen kan bidra med innspill som gjør at boligen får et godt lydmiljø.

Er omsorgsboligen planlagt med tanke på fremtidige hjelpemiddelinstallasjoner helt fra planleggingsfasen, kan Nav installere gode løsninger som innebærer økt selvstendighet for beboer og redusert fysisk belastning for ansatte.

Nav Hjelpemiddelsentral, i alt 17 i landet, skal bistå i saker som krever utredning, tilpasing og tilrettelegging, samt å bidra til kompetanseheving i kommunen. Nav Hjelpemiddelsentral har et overordnet og koordinerende ansvar for hjelpemidler til funksjonshemmede i sitt fylke, og er ressurs- og kompetansesenter for offentlige instanser og andre som har ansvar for å løse funksjonshemmedes utfordringer.

Nav Hjelpemiddelsentral samarbeider tett med kommunene når det gjelder individuell tilrettelegging av bolig. De har god kompetanse om boligtilrettelegging, kunnskap om sammenheng mellom individuell tilrettelegging og fleksibel utforming og innsikt i relevant lovgivning og regelverk.

Hjelpemiddelsentralene vil gjerne delta i planleggingsfasen av omsorgsboliger, slik at disse bygges til beste for alle parter.

Dag G. Marthinsen, seniorrådgiver ved Fagsenteret for Nav Hjelpemidler og tilrettelegging

DEBATT

Trenger vi en bærekraftsgodkjenning av kommunene?

Hadde det vært en idé om vi i kommunene hadde en godkjenningsordning
À LA SVANEMERKET?

Når det gjelder økonomi, har Stortinget i den nye kommuneloven bestemt at alle kommuner og fylkeskommuner skal ha handlingsregler. Mange kommuner har handlingsregler, og mange arbeider nå med å etablere handlingsregler.

Det skal etter kommunelovens §14-2 bokstav c) vedtas finansielle måltall. Det er ikke gitt noen føringer om hva disse måltallene skal inneholde eller hvilket nivå måltallene skal være. Det er dermed opp til hver enkelt kommune å finne sine måltall.

At hver kommune må finne sine måltall, gjør at arbeidet blir lite effektivt, samtidig som vi risikerer å få en skog av ulike måltall.

Min gamle sjef sa ofte at «standarder er en god ting - alle burde ha sin egen», og så lo han godt for å understreke hvor latterlig utsagnet er. Men utsagnet viser tydelig hvor galt det kan gå når alle skal finne sine egne standarder. Jeg spør: Hadde det ikke vært bedre om vi utarbeidet en felles standard?

Jeg mener at regjeringen burde kommet med forskrifter som redegjorde for hvilke finansielle måltall som skal utarbeides, og hvilket nivå de ulike måltallene skulle ha. Da hadde hver kommune sluppet å bruke tid på å finne «sine» måltall, og vi hadde fått en felles standard for finansielle måltall.

Prosjektet Kommunal økonomisk bærekraft (KØB) har forsket på KØB siden 2016. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt med utgangspunkt i KØB-modellen i Rana kommune mellom Nord Universitet, Fylkesmannen i Nordland og Rana kommune. Forskningen er gjennomført både med dybdeintervjuer i enkeltkommuner, generelle spørreundersøkelser blant alle Norges

Hadde det ikke vært bedre om vi utarbeidet en felles standard for kommunale måltall? spør Magne Arild Damsgård.

kommuner og økonomiske og andre data om Norges kommuner. Forskningsarbeidet er utført av prosjektdeltakerne, samt doktorgradsstipendiat ved Nord Universitet og masterstudentgrupper ved NTNU og Nord Universitet som har skrevet masteroppgaver om emnet.

Etter å ha arbeidet med KØB i mange år, ser vi at både hva som skal inngå av måltall, og nivået ser ut for

å være riktig. KØB-modellen har netto driftsresultat på 2 prosent, disposisjonsfond på 8 prosent og gjeldsgrad på 75 prosent av inntektene.

Vi har testet ut ulike økonomiske data og justert nivået på de finansielle måltall som er satt (se ovenfor). Vår konklusjon er at de er lite å tjene på å ta inn andre forhold. Dette gjelder for eksempel finansieringsgrad, overføring til investering, rentekostnad,

pensjonsforpliktelser (herunder amortisert premieavvik) osv.

Ved å ta inn flere parametre, kan vi for noen kommuner få et mer korrekt bilde. Den økte treffsikkerheten gir som regel liten verdi når det skal tas beslutninger, og kan ofte medføre at KØB-arbeidet blir mindre forståelig for ikke-økonomer.

Jeg tror at det ville vært best om det ble utarbei-

At hver kommune må finne sine måltall, gjør at arbeidet blir lite effektivt, samtidig som vi risikerer å få en skog av ulike måltall

Når det gjelder miljø og sosiale forhold, arbeider mange kommuner med å utarbeide planer og tiltak innenfor ulike tilnærminger innenfor miljø og sosiale forhold. Atferden til de yngste av oss - den fremvoksende generasjonen - stiller tydelige krav til miljø og sosiale forhold. Det stilles krav til at kommunene har en synlig og tydelig bærekraftsprofil.

Kommunene har en fordel av fokuset på bærekraft. Sirkulær økonomi kan øke samarbeidet med næringslivet til fordel for både næringsliv, kommune og miljøet. Med sirkulær økonomi forblir ressursene i økonomien lengst mulig.

Kommunene har muligheten til å bidra til å redusere råvarebruk, avfall, utslipp og energiforbruk, både gjennom egne tiltak og gjennom pålegg og reguleringer som bidrar til bærekraft.

FN har vedtatt 17 bærekraftsmål uten at disse er tallfestet. Stortinget har ikke gitt noen føringer om måltall eller hvordan kommunene skal arbeide med bærekraft utenom de finansielle måltall.

Klima er høyaktuelt for tiden. Kanskje det burde vært noen krav om måltall også når det gjelder disse bærekraftselementer? Kanskje kunne vi fått en bærekraftsgodkjenning à la svanemerket - det hadde vært fint.

Magne Arild Damsgård, prosjektleder KØB, Rana kommune

Innlegg sendes til debatt@kommunal-rapport.no. Legg ved portrettbilde.

Innleggene kan bli publisert både i ukeavisa og på kommunal-rapport.no/debatt
Lengde på innlegg er maks 700 ord

Les flere meninger
på kommunal-rapport.no/debatt

Ressursene i det biologiske avfallet vårt kan være en viktig brikke i arbeidet med å gjøre Norge til et lavutslippssamfunn, skriver Thomas Breen og Nancy Sand.

ILLUSTRASJONSFOTO: TERJE LIEN

Regjeringen må sette fart mot lavutslippssamfunnet

Vi oppfordrer derfor regjeringen til å gå fra ord til handling og vedta et omsetningskrav for **BIOGASS** snarest mulig.

Norge har satt seg som mål å kutte utslippene med 40 prosent og være klimanøytralt innen 2030. Vi har også lovfestet mål om å være et lavutslippssamfunn i 2050. Samtidig har Norge behov for økt verdiskaping og nye arbeidsplasser utenfor oljesektoren for å opprettholde velferdssamfunnet slik vi kjenner det.

Ressursene i det biologiske avfallet vårt kan være en viktig brikke i dette arbeidet. Vi er derfor glade for at regjeringen i sitt forslag til statsbudsjett sier at de både vil komme med en handlingsplan for biogass og vurderer et omsetningskrav for biogass i skipsfarten. Budskapet vårt nå er at begge deler haster!

Biogass produseres av matavfall, slam, organisk avfall fra industrien og husdyrgjødsel, og beregninger viser at mengden biogass produsert i Norge kan ti-dobles.

Siden de biologiske avfallsressursene oppstår der folk bor og jobber, kan økt biogassproduksjon gi økt verdiskaping og nye arbeidsplasser også utenfor de største byene våre.

Å utnytte bioavfall til biogjødsel erstatter fossil kunstgjødsel og er sirkulær økonomi i praksis. Å utnytte biogassen til drivstoff er god klimapolitikk fordi det kutter utslipp i mange sektorer, både avfallssektoren, transportsektoren og i landbruk og havbruk. Mens biogass vil erstatte bensin og diesel i veitrafik-

ken, vil den erstatte råolje i skipsfarten, så her er klimaeffekten høyest.

Et omsetningskrav for biogass i skipsfart er også en provenynøytral, langsiktig og skalerbar løsning. En oppskalering av produksjons- og oppgraderingskapasiteten samt infrastruktur for transport av gassen vil kreve investeringer. Et omsetningskrav vil derfor kreve at regjeringen også følger opp med investeringsmidler og nye målrettede støtteordninger også for infrastruktur, men det vil også gi forutsigbarhet for private investeringer i sektoren.

Vi oppfordrer derfor regjeringen til å gå fra ord til handling og vedta et omsetningskrav snarest mulig, slik at statsbudsjettet for 2021 kan innrettes mot å realisere både klimakutt og økt verdiskaping.

Vi ønsker også at handlingsplanen for biogass ferdigstilles fortest mulig, slik at bransjen får den forutsigbarheten som trengs for å gjøre prioriteringer og investeringer.

På vegne av utålmodige medlemmer!

Thomas Breen, direktør i Norsk Vann
Nancy Strand, adm.dir. i Avfall Norge

Permisjonsrettane for tillitsvalde må styrkast!

Alle tillitsvalde treng god og brei opplæring. Dette må sikrast i avtaleverket, og det er naturleg at kommunal sektor **GÅR I FRONT.**

Dei siste åra har vi stadig oftare sett at tillitsvalde i Sogn og Fjordane vert nekta permisjon med lønn for å delta på opplæring i regi av fagforeiningane sine. Problemet gjeld alle organisasjonane, og er størst på KS-området. Våre kollegaer i andre fylke melder om det same.

Den norske modellen er tufta på partssamarbeid på alle nivå i arbeidslivet. Eit godt partssamarbeid er avgjerande for at IA-avtalen skal fungere etter intensjonane, og Hovedavtalen gir også partssamarbeidet ansvar for utvikling av gode tenester i kommunane.

Den tillitsvalde skal vere ein samarbeidspart for leiinga på arbeidsplassen, i tillegg til å ta i vare interessene til medlemmene sine. Dette krev tillitsvalde som er trygge i rolla si, og god opplæring er ein føresetnad for dette.

Å nekte tillitsvalde lønn under permisjon for tillitsvaldopplæring gjer det vanskelegare og mindre attraktivt å vere tillitsvald, og fagrørsla vert såleis svekka. Dette skjer i ei tid der dei sosiale skilnadene i samfunnet vårt aukar, og det er så å seie tverrpolitisk bekymring for at organisasjonsgraden i landet går nedover.

Bakgrunnen for problemet ligg i Hovedavtalen del B, § 3-6, der det står om permisjon til tillitsvaldopplæring: «Ved slik opplæring gis det permisjon med hel eller delvis lønn.»

I tillegg kjem KS sitt B-rundskriv 1-2018, som gir tillitsvalde rett til permisjon med full lønn for opplæring i Hovedavtalen, Hovedtariffavtalen og ev. tilknytte særavtaler.

Desse ordlydane har avtalen og rundskrivet hatt lenge, men kommunane sin praksis har endra seg dei seinare åra. Vi oppfatar dette som uttrykk for ei generell haldningsendring hos arbeidsgivarsida, der ein legg mindre vekt på partssamarbeidet

Ordlyden i Hovedavtalen om permisjon til tillitsvaldopplæring har lenge vore den same, men kommunane sin praksis har endra seg dei seinare åra, skriv fagforeningsrepresentantane.

Å nekte tillitsvalde lønn under permisjon for tillitsvaldopplæring gjer det vanskelegare og mindre attraktivt å vere tillitsvald

på arbeidsplassen enn tidligere.

Praksisendringa kan også tolkast som eit forsøk på å svekke tillitsvaldapparatet. Dette vil igjen gå utover det viktige samarbeidet i kommunane, og dei tillitsvalde vil få svekka moglegheit til å vareta rettar, lønns- og arbeidsvilkår for medlemmene.

Etter avtaleverket har tillitsvalde rett til opplæring som har betydning for funksjonen deira som tillitsvald. Som vi nemner ovanfor, har dagens tillitsvalde ansvar og oppgaver som strekker seg vidare enn forvaltning av tariffavtaler. Dei har derfor behov for ei opplæring som femner om både lovverk, profesjons- og organisasjonsfaglege emne i tillegg til dei ulike tariffavtalene. Eit ein-sidig fokus på tariffavtalene fører til ei innsnevring av rolla til den tillitsvalde, noko som er i strid med føremålet til hovudavtalene for alle tariffområde.

taleverket og denne dommen, som vi meiner sikrar dei tillitsvalde permisjon med lønn for å kunne utøve rolla si på ein best mogleg måte.

Alle tillitsvalde treng god og brei opplæring, uansett kva tariffområde dei høyrer til. Dette må sikrast i avtaleverket, og som ein stor og viktig del av den norske arbeidsgivarsida er det naturleg at kommunal sektor går i front.

Organisasjonane i Sogn og Fjordane meiner at permisjonsrettane for tillitsvalde må styrkast i dei kommande tarifforhandlingane!

Nils P. Støyva, distriktssekretær LO Vestland
Ralf E. Johannesen, Fagforbundet Sogn og Fjordane
Steinar Strømsli, Utdanningsforbundet Sogn og Fjordane
Oddgeir Lunde, Norsk Sykepleierforbund Sogn og Fjordane
Marit Solheim, hovudtillitsvald i Delta

Stilling ledig

Åmot kommune vil ligge i nye Innlandet fylke, nåværende Hedmark fylke. Rena er kommunesenteret i Åmot, og ligger 13 mil fra Oslo lufthavn, Gardermoen. Kommunen har cirka 4.400 innbyggere, er en stor skogkommune i Birkebeinerriket, er vertskommune for Høgskolen i Innlandet og Forsvaret.

Vil du bli vår nye økonomisjef?

Som økonomisjef er du direkte underlagt rådmannen og er en del av rådmannens strategiske ledergruppe. Økonomisjefen er leder for staben; dokumentasjoner, økonomi og HR/lønn. Vi leter etter deg som har gode samarbeidsevner og trives med å arbeide i skjæringspunktet mellom politikk og administrasjon, som evner å formidle, utvikle og forbedre vår økonomistyring.

Mer informasjon om stillingen finner du på våre hjemmesider, eller kontakt rådmann Randi Dørum på 906 08 026 innen **29.11.19**

www.amot.kommune.no

Utgitt av KS ved heleiet selskap Kommunal Rapport A/S
Godkjent opplag: 6.769
 Godkjent av Fagpressens opplagskontroll
Pris totalabonnement (ukeavis og digital dagsavis): 3.490 eks mva
Trykk: Polaris Trykk
Retur: Kommunal Rapport P.B. 1940 Vik 0125 Oslo

Kommunal Rapport arbeider etter Vær Varsom-plakatens etiske normer. Den som mener seg rammet av urettmessig omtale, bes kontakte oss. Klager i presseetiske spørsmål behandles av PFU.

Fagpressen

Sjefred./adm.dir.

Britt Sofie Hestvik
 bsh@kommunal-rapport.no
 951 45 480

Nyhetsleder

Felicia Øystå
 felicia@kommunal-rapport.no
 906 61 016

Debattredaktør

Ragnhild Sved
 ragnhild@kommunal-rapport.no
 932 87 840

Utviklingsredaktør

Espen Andersen
 espen@kommunal-rapport.no
 911 58 223

Markedsdirektør

Fred Scharffenberg
 fred@kommunal-rapport.no
 920 10 705

Salgssjef

Eivind Sydtzkow
 eivind@kommunal-rapport.no
 913 00 045

Produktsjef

Sebastian Munch
 sebastian@kommunal-rapport.no
 984 53 563

Abonnementsansv.

Wencke Røise
 wencke@kommunal-rapport.no
 930 01 959

Fotojournalist

Magnus K. Bjørke
 magnus@kommunal-rapport.no
 926 02 648

Redaksjonell utvikler

Andreas Røed
 andreas@kommunal-rapport.no
 458 74 190

Kommentator

Jan Inge Krossli
 jan@kommunal-rapport.no
 928 86 402

Journalist

Tone Holmquist
 tone@kommunal-rapport.no
 930 20 261

Journalist

Marte Danbolt
 marte@kommunal-rapport.no
 416 58 639

Journalist

Berit Almendingen
 berit@kommunal-rapport.no
 480 33 259

Journalist

Hanne Wien
 hanne@kommunal-rapport.no
 995 15 493

Journalist

Britt Glovik
 britt@kommunal-rapport.no
 911 78 694

Journalist

Terje Lien
 terje@kommunal-rapport.no
 902 86 413

Journalist

Elin Svendsen
 elin@kommunal-rapport.no
 917 34 715

Journalist

Thomas Frigård
 thomas@kommunal-rapport.no
 415 42 956

Journalist

Anne Rodvang
 anne@kommunal-rapport.no
 907 85 760

Uka på nett

Les mer på kommunal-rapport.no

POLITIKK

Vil skrote vannkraftforslag

Regjeringens kraftskatteutvalg har sviktet oppdraget sitt, og forslagene deres må skrotes, krever 171 ordførere. Partiene på Stortinget fikk overlevert oppropet i forrige uke.

- Dette må kunne kalles et massivt ordførerkrav, mener Torfinn Opheim, leder av Landssammenslutningen av vasskraftkommuner (LVK).

Mange av ordførerne som har undertegnet oppropet er med i LVK, men også andre distriktsordførere stiller seg bak. De er alle enige i prinsippet om at kommunene må tjene på å ofre naturressurser.

Ordførerne mener kraftskatteutvalgets forslag bryter med den historiske samfunnskontrakten, der vertskommunene får kompensert tapet av natur.

STEDSUTVIKLING

Behov for flere planleggere

Det trengs flere planleggere i kommunesektoren. Men å utdanne flere, er ikke gjort i en fei.

- Selv om vi hadde midlene, vil en innfasingen ta ti år. Vi trenger professorer og forskning, og alt må inn i et samlet løp. Det krever en konstant satsing, sier førsteamanuensis ved Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) og styreleder av Forum for utdanning i samfunnsplanleggingen (FUS), Marius Grønning

Når flere skal bli til én, er det lurt å lage et nytt merkevarestrategisk kart for å lykkes på best mulig måte - akkurat som når bedrifter fusjonerer, er Per Paulsens oppfordring.

FOTO: PRIVAT

- Mange kommuners slagord har ikke rot i virkeligheten

- Kanskje mer enn noen gang trenger norske storkommuner en visjon og et godt merkeløfte. Noe som er samlende, styrende og inspirerende når de skal lære seg å leve sammen under ett felles navn og kommunevåpen - eller en helt ny merkevare, om vi velger å se det slik, hevder Per Paulsen i selskapet Bmerk.

Han mener alle som skal «selge» noe, det være seg en bedrift eller en nylig sammen slått storkommune, bør tenke nøye over hvordan de bygger merkevaren sin. Å fremstå attraktiv er viktig for å tiltrekke seg nye innbyggere og beholde de som allerede bor der.

Paulsen er særlig opptatt av sammenslåingskommunene,

at de bør ha skarpt fokus på merkevarebygging.

- Men hvor mye har merkevarebygging egentlig å si for om en kommune oppfattes som attraktiv?

- Det har egentlig veldig mye å si, sett med mine øyne. Det nytter ikke bare å samle sammen en stor kommune og tenke at nå kjører vi bare på som før. Storkommuner kan ha litt å lære av det private næringslivet, hvor et selskap er avhengig av å fremstå som attraktiv for å være levedyktig. På samme måte som en privat bedrift, må en kommune være opptatt av å tilby gode produkter og tjenester. Hvis ikke kan det fort gå nedover med om dømmet og færre vil bo der.

PERSONVERN

Gjennomgang av skoleapp

Kommunaldirektør for barnehage, skole og idrett i Bergen, Trine Samuelsberg, har bedt om en intern gjennomgang av personvernet i skoleappen Vigilo. Flere hendelser har avdekket alvorlig svikt av personvernet i skoleappen.

- Vi må lære av feilene for å unngå at tilsvarende skjer i fremtiden. Saken er kompleks, har mange detaljer og store mengder med dokumentasjon. Vi ønsker en oversikt og en gjennomgang fra noen som kan se helhetlig på dette med et nytt blikk. Seksjon for internkontroll har lang erfaring med å gjøre slike gjennomganger, skriver Samuelsberg i en pressemelding.

PLEIE OG OMSORG

Vil heve statusen til eldrerådene

Befolkningens alder og sammensetting har stor betydning for bærekraften til velferdsstaten slik vi kjenner den i dag.

- Eldrerådene har aldri vært viktigere, sier Trude Drevland, leder i Rådet for et aldersvennlig Norge.

Drevland ønsker nå å slå et kraftig slag for å heve eldres rådernes status.

- Det er derfor helt avgjørende at eldrerådene blir involvert i det kommunale planleggingsarbeidet, sier Drevland.

Valg av eldreråd var en del av høstens fylkes- og kommunenevalg. Fristen for å velge eldreråd er årsskiftet.

Snakk så du skjønner det sjøl

Sp-leder Trygve Slagsvold Vedum, under partiets ordførermøte i Asker

OPPVEKST

Kåret til Årets ungdomskommune

Mandal kommune er Årets ungdomskommune. Prisen på 250.000 kroner ble delt ut av barne- og familieminister Kjell Ingolf Ropstad (KrF) under Ungdomskonferansen 2019 som arrangeres av Bufdir.

Prisen går til kommuner som utmerker seg i arbeidet med å ta ungdom på alvor og involvere dem som likeverdige innbyggere.

- Å bli kåret til «Årets ungdomskommune» henger høyt. Regjeringen ønsker at flere kommuner kan la seg inspirere til å legge bedre til rette for at ungdom inkluderes og høres i prosesser, beslutninger og planer i kommunene, sier Ropstad.

ANNONSE

Kommunebarometeret 2019

- et godt verktøy i budsjettfasen

For mer info og bestilling: kommunebarometeret.no

